

Stefan Sołtyszewski

Uprawnienia i przywileje biskupów w świetle Motu Proprio Pawła VI "Pastorale Munus"

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 8/3-4, 153-187

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. STEFAN SOLTYSZEWSKI

UPRAWNIENIA I PRZYWILEJE BISKUPÓW W ŚWIELE MOTU PROPRIO PAWŁA VI „PASTORALE MUNUS“

I. Część ogólna

1. Wstęp

Pod koniec II Sesji Soboru Watykańskiego II, Paweł VI ogłosił Motu Proprio „Pastorale Munus“, nadając biskupom nowe uprawnienia i przywileje. „Pastorale Munus“, wydane 30 listopada 1963 roku, promulgowane 3. XII, nabrało mocy obowiązującej już 8. XII tego roku. *Vacatio legis* skrócone zostało do minimum. Ze wstępu dokumentu papieskiego wynika, iż celem „Pastorale Munus“ jest: 1. ukazanie w całej pełni godności biskupiej,

2. oraz skuteczniejsze i sprawniejsze działanie pasterskiego urzędu biskupów.

Motu Proprio „Pastorale Munus“ jest niewątpliwie owocem i konsekwencją debaty soborowej nad naturą i zadaniami biskupstwa oraz nad stosunkami biskupów z Kurią Rzymską. Tak jak Sobór Watykański II, i „Pastorale Munus“ posiada charakter duszpasterski. Na to wskazuje sam tytuł Motu Proprio oraz jego treść, która idzie po linii duszpasterskiej. Z drugiej strony na uwypuklenie zasługuje troska o decentralizację w Kościele, która stanowi tło Motu Proprio.

We wstępie M. P. papież Paweł VI stwierdza, iż „Pastorale Munus“ winno służyć chwale i dobru Kościoła Chrystusowego i zwraca się z prośbą do biskupów, aby przez swą współpracę ułatwili papieżowi jego zadanie, dzieląc z nim „starania o wszystkie Kościoły“.¹

Na mocy „Pastorale Munus“ biskupi rezydencjalni i inni zwierzchnicy, mający jurysdykcję nad jakimś terytorium kościelnym, przejmują pewne uprawnienia, które dawniej należały do Kongregacji Rzymskich lub do Legatów St. Ap. (Nuncjusze, Internuncjusze). Przez to samo biskupi wezmą większy udział w rządzeniu Kościołem Powszechnym, odciążając Kurię Rzymską w administracji.² Wkład uprawnień, wniesiony przez „Pastorale Munus“ nie jest całkiem nowy. Pewne uprawnienia były już delegowane biskupom, często nawet w szerszym jeszcze zakresie, np. przez tzw. *Facultates Quinquennales* lub *Decennales*, pochodzące od różnych Kongregacji w/g ich kompetencji, a udzielane za pośrednictwem Kongregacji Konsystorskiej i Kongregacji dla Rozkrzewiania Wiary. „Pastorale Munus“ nie ogranicza w żadnej części uprawnień habitualnych,

¹ II kor. 11, 28.

² Por. *Révue de Droit Canonique*, 1964, n. 2, p. 208.

udzielonych biskupom lub poszczególnych indultów, i w tym względzie nie zawiera żadnych klauzul. Pozostają więc w mocy *Facultates Quinquennales* ordynariuszów miejscowych; *Facultates Decennales* ordynariuszów misyjnych; *Facultates Nuncjuszów*, Internuncjuszów i Delegatów Ap.; *Quinque facultates* Legatów Ap. (dla misji); *Duae novae facultates* Legatów St. Ap. dla misji, udzielone przez Św. Officium i *Facultates et gratiae pro America Latina et Insulis Philipinis*.³ Przyszłość pokaże w jakim stopniu powyższe uprawnienia będą odnawiane, gdyż nie zostały przecież uchylone.

Powstaje zagadnienie czy uprawnienia zawarte w „Pastorale Munus” dotyczą biskupów całego Kościoła, czy tylko Kościoła Łacińskiego (Zachodniego)?

Zdania są podzielone. Rzecznicy drugiego rozwiązania przytaczają rację, iż w Motu Proprio brak odniesienia do Kościoła Wschodniego. Powołują się przez analogię na kan. 1 Kodeksu który utrzymuje, że: „Chociaż Kodeks Prawa Kanonicznego omawia często także i karność Kościoła Wschodniego, dotyczy wszakże jedynie Kościoła Łacińskiego i nie obowiązuje Wschodniego, chyba że w sprawach, które z natury rzeczy odnoszą się także i do Wschodniego”. Zwolennikiem tej teorii jest Ludwik Buijs, jezuita, który opublikował komentarz do „Pastorale Munus” w „Periodica”⁴ i obszerną pracę na ten sam temat w osobnym wydaniu książkowym.⁵

Przeciwnego zdania są: Florentinus Romita w „Monitor Ecclesiasticus”⁶ i Jan Bernhard w „Révue de Droit Canonique”.⁷ Utrzymują oni, że uprawnienia „Pastorale Munus” przysługują biskupom obrządku łacińskiego i wschodniego. Wynika to z urzędu papieskiego, który jest urzędem „Pastoris universalis”. Papież bowiem posiada „... najwyższą i pełną władzę iurydykcyjną w Kościele Powszechnym w sprawach wiary i obyczajów, jak i tych, które należą do dyscypliny i rządów Kościołem, rozszanym po całym świecie”.⁸

Ta władza jest „... zwyczajna i bezpośrednia, tak w stosunku do wszystkich i poszczególnych kościołów, jak i w stosunku do wszystkich i poszczególnych pasterzy oraz wiernych”.⁹ Z drugiej strony sam dokument papieski; stwierdza formalnie: „Itaque ... pro nostra reverentia atque caritate erga singulos catholicae Ecclesiae Episcopos... decernimus atque statuimus ut ... Episcopi uti frui valeant facultatibus...”¹⁰

³ J. w., 209.

⁴ *Periodica de Re Morali Canonica Liturgica*, 1964, fasc. II, pp. 294—322.

⁵ Buijs L., *Facultates et privilegia episcoporum concessa Motu Proprio „Pastorale Munus”*, Romae, 1964, 4.

⁶ *Monitor Ecclesiasticus*, 1963, fasc. IV, p. 544.

⁷ *Revue de Droit Canonique*, 1964, n. 2, p. 209.

⁸ Kan. 218 § 1.

⁹ Kan. 218 § 1.

¹⁰ Zob. wstęp „Pastorale Munus” (AAS, 56/1964), 5.

Wynika z tego, że „Pastorale Munus” dotyczy wszystkich biskupów katolickich, łacińskich i wschodnich.¹¹ Tym bardziej, że w epoce Soboru Watykańskiego II i erze Ekumenizmu dyskryminacja (rozróżnienie) pomiędzy biskupami wydaje się nie do pomyślenia.¹² Czyż w przeciwnym wypadku prestiż biskupów wschodnich nie zostałby pomniejszony? Wprawdzie nie ma w dokumencie papieskim wyraźnego odniesienia do dyscypliny wschodniej, lecz kanoniści wschodni niewątpliwie szybko dokonają przystosowania Motu Proprio do ich stanu prawnego. Wreszcie, konkludując należy stwierdzić, że „Pastorale Munus” stanowi, w istocie, odpowiedź Papieża na postulaty wyrażone przez Ojców Soborowych wśród których nie tylko figurują, ale i odgrywają niepoślednią rolę patriarchowie i biskupi wschodni.

2. Natura prawna uprawnień i przywilejów udzielonych przez M. P. „Pastorale Munus”

Uprawnienia, przyznane biskupom i prałatom rezydencjalnym przez M. P. należą do zakresu władzy zwyczajnej (potestas ordinaria). W ten sposób jurysdykcja zwyczajna biskupów i prałatów rezydencjalnych znacznie się poszerzyła. Nowa jurysdykcja biskupia posiada charakter władzy zwyczajnej, ponieważ na mocy samego prawa złączona jest z urzędem biskupim. „Potestas iurisdictionis ordinaria ea est, mówi „Kodeks quae ipso iure adnexa est officio”.¹³ Element pierwszy „ipso iure” wynika z faktu, że M. P. ma moc prawną tekstu ustawodawczego, tak jak inne dokumenty ustawodawcze. Ten element dwukrotnie jest wyszczególniony w M. P. Raz we wstępie, gdzie jest powiedziane: „Ad normam autem iuris vigentis, huiusmodi facultates, quos Episcopis residentialibus iure competere declaramus”. Drugi raz jest to powtórzone w tytule wprowadzającym do listy uprawnień, w podobnych słowach: „Facultates quae iure Episcopo residentiali competunt...”.

Drugą cechą iurysdykcji zwyczajnej jest jej bezpośrednie złączenie z urzędem. Uprawnienia M. P. złączone są z urzędem biskupim, co wyraźnie uwypuklone jest w tytule pierwszego rozdziału M. P., że uprawnienia te z prawa przysługują biskupowi rezydencjalnemu „a momento canonice captae dioecesis possessionis”. Ergo nowe uprawnienia biskupów i prałatów rezydencjalnych należą do zakresu władzy zwyczajnej, a nie delegowanej. Gdyby te uprawnienia były delegowane biskupom przez papieża, w dokumencie byłoby niewątpliwie stwierdzone, że biskup może je subdelegować. Gdy tymczasem M. P. wyraźnie stwierdza, że tych

¹¹ *Revue de Droit Canonique*, 209.

¹² J. w., 209.

¹³ Kan. 197 § 1.

uprawnień biskup „aliis praeter quam Episcopis Coadiutori et Auxiliariibus atque Vicario Generali, delegare non potest”.¹⁴

Przywileje udzielone przez M. P. z mocy samego prawa przysługują wszystkim biskupom rezydencyjnym i nierezydencyjnym. M. P. bowiem posiada moc stanowienia prawa. Lecz przywilejami w znaczeniu ścisłym nie są, z drugiej strony nie należą też do zakresu władzy zwyczajnej. Bowiem udzielone zostały wszystkim biskupom, również tytularnym i przywiązane są nie do urzędu biskupiego, lecz do godności biskupa.

Oprócz przywilejów wyliczonych w poszczególnych tytułach K. P. K. wszystkim biskupom, tak rezydencyjnym jak i tytularnym od otrzymania autentycznej wiadomości kanonicznego nadania, przysługują nowe przywileje wyszczególnione w M. P. Jest ich osiem. Przywileje te należą do zakresu władzy przez prawo delegowanej.

3. Podmiot uprawnień i przywilejów udzielonych przez M. P.

Uprawnienia zawarte w M. P. przysługują:

- a) biskupom rezydencyjnym,
- b) wikariuszom i prefektom apostolskim,
- c) administratorom apostolskim, ustanowionym na stałe,
- d) opatom i prałatom niezależnym.

Ci wszyscy od 8 grudnia 1963 roku mogą korzystać z uprawnień M. P. Nowi biskupi i prałaci rezydencyjni te uprawnienia otrzymują z chwilą wejścia w posiadanie diecezji lub quasi-diecezji.

Zachodzi pytanie, czy ci zwierzchnicy kościelni są dokładnie oznaczeni (taxative) czy też nie? Należy odpowiedzieć twierdząco, gdyż inne osoby nie są wymienione imiennie. Ale możnaby postawić hipotezę, że *implicite* te uprawnienia przysługują również zwierzchnikom kościelnym, którzy z prawa powszechnego „in suo territorio, jak mówi M. P., iisdem iuribus et facultatibus gaudent, quae in proprio dioecesis competunt Episcopis residentialibus”¹⁵. Dlatego, wydaje się, że z mocy samego prawa te uprawnienia przysługują również:

- a) wikariuszowi kapitulnemu, na którego zgodnie z kan. 43, § 1 „przechodzi zwyczajna jurysdykcja biskupia w sprawach duchowych i doczesnych z wyjątkiem tych, których prawo wyraźnie mu zabrania”.
- b) Na misjach: prowikariuszowi, proprefektowi, seniorom misji, którzy na mocy kan. 310, § 2: „W międzyczasie mogą korzystać ze wszystkich uprawnień tak zwyczajnych na podstawie kan. 294, jak delegowanych, które posiadał wikariusz lub prefekt...”

* Na tej samej zasadzie susponuje się, że „*Sede impedita*”, koadiutor i wikariusz generalny, jak również wikariusz delegat, mogą wykonywać

¹⁴ Wstęp do M. P.

¹⁵ Wstęp do M. P.; por. *Periodica*, p. 295, 296.

uprawnienia, które otrzymali od biskupów; natomiast „*Sede vacante*” może je wykonywać koadiutor, nie zaś biskup pomocniczy lub wikariusz generalny.¹⁶

Gdy się zważy, że celem M. P. „*Pastorale Munus*” jest skuteczniejsze i sprawniejsze działanie pasterskiego urzędu biskupiego, to można sądzić, że uprawnienia M. P. przysługują nie tylko „*taxative*” wyliczonym biskupom i prałatom rezydencjalnym, ale również nie wyłączonym przecież przez M. P. zwierzchnikom, którzy „*sede vacante*” lub „*sede impedita*” na danym terytorium spełniają władzę biskupią.

Przywileje zaś M. P., jak wyżej wspomnieliśmy, przysługują wszystkim i samym tylko biskupom rezydencjalnym lub nierezydencjalnym, nawet nie konsekrowanym, od chwili autentycznej wiadomości kanonicznego nadania. Przywileje te nie przysługują jednak prałatom rezydencjalnym, jeśli nie posiadają biskupiej prowizji kanonicznej, chociaż posiadają oni takie same prawa i uprawnienia na swoim terytorium, jak biskupi rezydencjalni.

4. Osoby, którym mogą być delegowane uprawnienia M. P.

Biskupi i prałaci rezydencjalni uprawnienia M. P. mogą delegować następującym osobom:

1. Koadiutorowi, przydanemu osobie biskupa lub stolicy biskupiej;
2. Biskupowi pomocniczemu, jeśli jest ich więcej w diecezji, nawet wszystkim;
3. Wikariuszowi generalnemu, również wszystkim, ilu ich jest;
4. W wikariatach i prefekturach apostolskich oraz misjach „*sui iuris*”: Wikariuszowi delegowanemu, ponieważ ci nie mogą posiadać wikariusza generalnego.

Ci wszyscy, wyżej wymienieni, mogą otrzymać delegację „*ad universitatem causarum*”. Innym tych uprawnień biskupi i prałaci rezydencjalni delegować nie mogą, chyba że w M. P. przy poszczególnych uprawnieniach co innego wyraźnie zostało zastrzeżone.¹⁷

W/g Buijs'a żadne uprawnienie nie posiada takiej klauzuli. Wprawdzie dodaje on, uprawnienie n. 40 może biskup wykonać „również przez innych mężów roztropnych i zdolnych”, lecz w tym wypadku nie ma miejsca prawdziwa delegacja. Jezuita E. Bergh w „*Nouvelle Revue Théologique*”¹⁸ utrzymuje, że zastrzeżenie takie ma zastosowanie przy uprawnieniu n. 40.

¹⁶ Por. *Periodica*, p. 296.

¹⁷ Wstęp do M. P.

¹⁸ *Nouvelle Revue Théologique*, 1964, n. 3. p. 292. przyp. 1.

Na mocy tego uprawnienia biskup może delegować nie tylko koadiutora, biskupa pomocnika, wikariusza generalnego, ale również innych odpowiednich mężów, którzyby udzielali wiernym zezwolenia na przetrzymywanie i czytanie ksiązek i czasopism będących na indeksie. To samo twierdzi Romita w „*Monitor Ecclesiasticus*”¹⁹, odnośnie uprawnienia 40 i tę opinię rozszerza na uprawnienia: 13, 14, 27. Utrzymuje on, iż biskupi i prałaci rezydencjalni, oprócz wymienionych we wstępie M. P. osób, mogą delegować do wykonywania pewnych uprawnień: kapelanów w szpitalach, sierocińcach i więzieniach do udzielania sakramentu bierzmowania (n. 13); spowiedników do rozgrzeszania z cenzur, również zarezerwowanych, za wyjątkiem niektórych (n. 14); kapłana odznaczonego godnością kościelną (kanonika, dziekana, doktora teologii, prawa kanonicznego lub filozofii) do konsekrowania kamienia ołtarzowego, kielichów i paten, wg formularza Pontyfikału.

Co się tyczy przywilejów udzielonych przez M. P. biskupom, nie mogą być one nikomu delegowane, gdyż są to „*gratiae*” przysługujące biskupom personalnie.

5. Krótka charakterystyka M. P. „*Pastorale Munus*”

Motu Proprio „*Pastorale Munus*”, jak każde dzieło ludzkie nie jest doskonałe. Z pewnych okoliczności wynika, że, być może, było ono redagowane w pośpiechu. O tym, jak i o możliwości takiej niedoskonałości, świadczy podwójny tekst Listu Apostolskiego „*Pastorale Munus*”:

1. Jeden tekst znajduje się w zeszycie, doręczonym Ojcom w Auli soborowej.
2. Drugi został opublikowany w *Acta Apostolicae Sedis*.²⁰ Różnice między jednym a drugim tekstem są niewielkie. Mianowicie uprawnienie n. 11 pierwszego wydania, w drugim wydaniu rozdzielone jest na dwa numery 11 i 12. N. 12 pierwszego wydania, w drugim wydaniu jest n. 13. Numeru 13 z pierwszego wydania brak jest w drugim wydaniu. N. b. dawne uprawnienie 13 nic nie wносиło i dlatego słusznie zostało usunięte. W n. 14 w drugim wydaniu opuszczone zostały słowa: „*et in singulis casibus*”. Poza tym przywilej oznaczony n. 8 w pierwszym wydaniu ma ten sam numer, ale inną treść, niż w drugim wydaniu.²¹ Jednakże, tak w pierwszym jak w drugim wydaniu, została utrzymana ta sama liczba 40 uprawnień i 8 przywilejów.

¹⁹ *Monitor Ecclesiasticus*, 1963, fasc. IV, p. 551.

²⁰ AAS, 56 (1964)5.

²¹ Niniejsze dane, z braku tekstu pierwszego wydania, podaje za *Periodica*, 294.

W Motu Proprio są nadal pewne niejasności i luki prawne, które, być może, będą wymagały wyjaśnienia przez kompetentne czynniki, lub uzupełnione przez inne dokumenty papieskie, które autorytatywnie rozwiążą problemy dyskusyjne, komentowane przez kanonistów. Do tych należą między innymi zagadnienia:

- 1°. Czy uprawnienia zawarte w M. P. przysługują biskupom Kościoła tylko Łacińskiego, czy i Wschodniego? Trudność polega na tym, że w M. P. nie ma wyraźnego odniesienia do biskupów wschodnich.
- 2°. Czy uprawnienia M. P. przysługują w y ł ą c z n i e wyszczególnionym „taxative” biskupom i prałatom rezydencjonalnym, czy też „implicite” przysługują również innym zwierzchnikom Kościoła, którzy z prawa powszechnego „na swoim terytorium, jak mówi M. P., mają te same prawa i pełnomocnictwa jak biskupi w swoich diecezjach”?
- 3°. Czy uprawnienia M. P. mogą być delegowane „taxative” wymienionym osobom, czy także innym? Zdania są podzielone. Zagadnienia te piszący szerzej omówił w poprzednich rozdziałach, nie siląc się jednakże, z braku niedostatecznego materiału porównawczego, na definitywne ich rozwiązanie, atoli przechylając się w tych wypadkach na stronę odpowiedzi afirmatywnej. *ad 1 et 2 partem questionis.*

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

A. Poszczególne uprawnienia biskupów

1. O prolongacie reskryptów papieskich

Uprawnienie 1 zezwala biskupom i prałatom rezydencjonalnym oraz ich delegatom na prolongatę, nie dalej niż o miesiąc, reskryptów papieskich jeśli w swoim czasie nie wystąpiono o ich przedłużenie do Stolicy Apostolskiej. W tym wypadku należy natychmiast wystąpić do St. Ap. o łaskę lub jeśli prośba już została wystosowana, aby otrzymać odpowiedź.

Kodeks Prawa Kanonicznego jak również Kodeks Kościoła Wschodniego tego uprawnienia nie udzielają.¹

Zgodnie z prawem powszechnym uprawnienia udzielone na określony czas ustają po upływie oznaczonego terminu.² Gdy jednak władzy udzielono w zakresie wewnętrznym, ważna jest czynność dokonana przez nieu-

¹ *Monitor Ecclesiasticus*, 1963, fasc. IV, p.558.

² Kan. 77.

wagę po upływie czasu lub wyczerpaniu ilości wypadków.³ Gdy chodzi o władzę iurydykcyjną poza tym powszechnym błędzie albo w wątpliwości pozytywnej i prawdopodobnej, co do prawa lub faktu, Kościół uzupełnia iurydykcję (*Ecclesia suplet*) tak w zakresie zewnętrznym, jak wewnętrznym.⁴ Błąd powszechny często zachodzi, gdy biskupi posługują się uprawnieniami na określony czas, gdyż wierni sądzą, iż te uprawnienie przysługują biskupom na zawsze.

Normalnie gdy reskrypt papieski wygasł, a nadal pozostawały te same przyczyny, na wniosek zainteresowanych, poparty przez ordynariusza miejscowego, St. Ap. prolongowała reskrypt i nadawała mu moc prawną od dnia wygaśnięcia. Stosownie do swej kompetencji wszystkie Kongregacje Rzymskie, Trybunały, Urzędy, miały i mają władzę przedłużania reskryptów papieskich.

Obecnie na mocy pisemnego uprawnienia M. P. biskupi mogą przedłużać prawne korzystanie z reskryptów papieskich, które wygasły. Dla uniknięcia wszelkich nieporozumień i niepokojów sumienia oznaczony jest dokładnie czas jednego miesiąca, jako maksymalna granica prolongaty biskupiej. Wymagana jest przy tym słuszna przyczyna. Wystarczy jednak, gdy nadal pozostaje przynajmniej jedna, na podstawie której wydany został reskrypt. Jednocześnie, gdy biskup udziela prolongaty papieskiego reskryptu, zainteresowany bez żadnej zwłoki ma obowiązek wystąpić do St. Ap. o przedłużenie tego reskryptu. Gdy to już uczynił winien również wystąpić z prośbą o odpowiedź na swoje pismo w tej sprawie, zanim upłynie miesięczny czas udzielonej prolongaty przez biskupa. Po upływie tego miesiąca, prawne używanie reskryptu ustaje i chcąc nadal korzystać zeń należy ponownie wystąpić z petycją do St. Ap. nie tylko o prolongatę, ale również o sanację reskryptu czyli o jego uprawnienie. Dawniej ta prolongata rozpoczynała się od dnia wygaśnięcia reskryptu, obecnie od dnia, w którym kończy się miesięczne przedłużenie prawnego używania reskryptu, dokonane przez biskupa.

2. O binacji i trynacji

Uprawnienia w kolejnej numeracji od 2 do 10 dotyczą celebrowania Mszy św.

Uprawnienie nr 2 odnosi się do binacji i trynacji. Na mocy tegoż uprawnienia biskup i inni do tego upoważnieni mogą zezwolić na odprawianie: 2 Mszy św. w dni powszednie, z braku kapłanów i dla słusznej przyczyny, a trzech Mszy św. w niedziele i święta nakazane, jeśli wymaga tego prawdziwa potrzeba duszpasterska. Wg Kodeksu: trzy Msze św. wolno odprawiać tylko w dzień Bożego Narodzenia; w dzień Zaduszny; nie wolno kapłanowi odprawiać w ciągu dnia kilku Mszy św., chyba, że na podstawie

³ Kan. 207 § 2.

⁴ Kan. 209.

indultu St. Ap.; na 2 Msze św. a nie więcej i to w święta nakazane Ordynariusz mógł udzielić zezwolenia, ale tylko z powodu braku kapłana, gdy znaczna część wiernych nie może wziąć udziału we Mszy św., a tym samym wypełnić przykazania Kościelnego.⁵ Dawniej Ordynariusz nie mógł udzielić zezwolenia kapłanowi na binację w dni powszednie i trynację w święta nakazane. W tej sprawie trzeba się było zwracać do Kongregacji dla Sakramentów. Obecnie na mocy M.P. te uprawnienia posiadają biskupi i prałaci rezydencjalni oraz ich delegaci. Słuszną przyczyną, wg „Pastorale Munus” do udzielenia prawa binacji w dni powszednie lub trynacji w niedziele i święta nakazane jest „vera necessitas pastoralis”. „In concreto” takimi są: rozszerzenie kultu Serca Jezusowego — dla binacyjnej Mszy św. w I-szy Piątek; odprawienie Mszy św. dla zgromadzenia zakonnego lub dla osób zebranych w celu odprawienia rekolekcji etc. Jednym słowem wystarczy jakaś prawdziwa a nie fikcyjna potrzeba duszpasterska. Przy tym suponuje się zawsze brak kapłanów nie tylko fizyczny, lecz i moralny.⁶ Zezwolenia na binację i trynację biskup może udzielić w swej decyzji kapłanom tak świeckim, jak zakonnym.

3. O poście eucharystycznym kapłana binującego lub trynującego

Biskupi i prałaci rezydencjalni oraz ich delegaci, mogą, na mocy uprawnienia nr 3, zezwalać kapłanom, którzy binują lub trynują, na przyjmowanie pokarmu w postaci napoju, nawet na mniej niż godzinę przed celebracją Mszy św. Chodzi tu o spożywanie napojów niealkoholowych, takich jak mleko, kawa, herbata itp. Uprawnienie to jest dalszym rozszerzeniem zezwolenia, udzielonego w M.P. „Sacram Communionem” z 19.III.1957 r., co do postu eucharystycznego, ograniczonego do trzech godzin, jeśli chodzi o pokarmy stałe, a do jednej godziny przed Mszą św. lub Komunią św., jeśli chodzi o napój niealkoholowy: nadmieniono przy tym, że spożycie wody nie łamie postu.⁷ Dekret Kongregacji św. Officium z dnia 10 stycznia 1964 r. zmienił nieco powyższą dyscyplinę, stanowiąc, iż tak dla kapłanów celebrujących, jak dla wiernych komunikujących, czas postu euch. należy liczyć od Komunii św.⁸ Na mocy tego dekretu, który „praevallet” jako późniejszy wydaje się, że w M.P. słowa „przed celebracją Mszy św.” należy zastąpić słowami „przed Komunią św.”. Wynika z tego, że dekret św. Officium idzie j szcze dalej niż M.P. Wreszcie Paweł VI dekretem ogłoszonym na publicznej sesji w dniu 21.XI.64 r. zezwolił na spożywanie pokarmów stałych na godzinę przed Komunią św., a nawet napojów alkoholowych, takich jak wino, piwo itp.⁹

⁵ Kan. 806 § 1 i 2.

⁶ Por. *Monitor Ecclesiasticus*, 560.

⁷ AAS, 49/1957/, 177—178.

⁸ AAS,

⁹ AAS, 57/1965/, 186.

4. O godzinie Mszy św. i Komunii św.

Uprawnienie nr 4 upoważnia biskupów do udzielania kapłanom zezwolenia, dla słusznej przyczyny, na odprawianie Mszy św. o dowolnej godzinie dnia i udzielanie wieczorem Komunii św., z zachowaniem odnośnych, obowiązujących przepisów. Uprawnienie powyższe uchyla kan. 821 § 1, który stanowi, iż Msza św. nie może być rozpoczęta wcześniej niż o jedną godzinę przed jutrzeńką i później niż jedną godzinę po południu. Nowe upoważnienie jest rozszerzeniem i uproszczeniem tych przepisów, które były wydane 10 lat przedtem, odnośnie Mszy św. wieczorowych i udzielania Komunii św. chorym popołudniu. Należy przy tym zawsze uwzględnić słuszną przyczynę.

5. O Mszach wotywnych dla kapłanów o słabym wzroku

Biskup lub prałat rezydencjalny i ich delegaci mogą zezwalać kapłanom o słabym wzroku lub dotkniętym inną niedomogą, na codzienne odprawianie Mszy św. wotywniej o Najśw. M.P. lub Mszy żałobnej. Winni oni posłużyć się przy tym, jeśli potrzebują, pomocą drugiego kapłana lub diakona i stosować do Instrukcji Kongregacji Obrzędów z dnia 15.IV.1961 r.

6. O Mszach wotywnych dla kapłanów zupełnie niewidomych.

Na ten sam temat mówi uprawnienie następane oznaczone nr 6. Biskupi i z nimi równoprawni mogą tego samego upoważnienia udzielać kapłanom całkowicie niewidomym, byleby zawsze asystował drugi kapłan lub diakon. Tak w jednej, jak drugiej materii nic nie znajduje się w Kodeksie Prawa Kanonicznego¹¹ Dotąd uprawnień w tej dziedzinie udzielała Kongr. Obrzędów dla kapłanów starzejących się lub dotkniętych osłabieniem wzroku; — Kongregacja dla Sakramentów, gdy chodziło o nieprawidłowość „ex defectu” dla kapłanów chorych, źle widzących lub całkiem ociemniałych,¹² uwzględniając przepisy Kongregacji Obrzędów, wymienionej w konkluzji uprawnienia nr 5.¹³

7. O przywileju ołtarza przenośnego

Uprawnienie siódme dotyczy odprawiania Mszy św. na ołtarzu przenośnym.

Kodeks stanowi, iż Msza św. winna być odprawiana na ołtarzu konsekrowanym, w kościele albo kaplicy konsekrowanej lub poświęconej.¹⁴ Jednak

¹⁰ Const. „*Christus Dominus*”, diei 6 Ian. 1953, AAS, 43/1953/, 22.

¹¹ *Mon. Ecclesiasticus*, itor 564.

¹² Kan. 984, 2°.

¹³ Instrukcja ta nie była publikowana w AAS. Można ją znaleźć w *Ephemerides Liticae*, 1961, 362 (podają za *Nouvelle Revue Thologique*, 1964, 293).

¹⁴ Kan. 822 § 1.

na mocy prawa lub indultu papieskiego można uzyskać przywilej ołtarza przenośnego.¹⁵ Przywilej ten daje uprawnienie odprawiania Mszy św. na kamieniu ołtarzowym, umieszczonym w jakimkolwiek godnym i odpowiednim miejscu, lecz nigdy w sypialni i nie na morzu.¹⁶

Dotąd indulty w tej materii dawała Kongregacja dla Sakramentów, a nawet gdy chodziło o odprawianie Mszy św. na ołtarzu przenośnym, w nadzwyczajnym wypadku, i od wypadku do wypadku (per modum actus), zezwolenia mógł udzielić Ordynariusz, a jeśli chodzi o dom zakonny wyższy przełożony.¹⁷

Obecnie zaś, na mocy nowego uprawnienia, biskup może zezwolić na odprawianie Mszy św. poza miejscem św., na portatylu, nie tylko od wypadku do wypadku, lecz również na stałe (habitualiter). Oczywiście gdy w pierwszym wypadku zaistnieje konieczna przyczyna, a w drugim wyłącznie ważniejsza przyczyna. Słuszną przyczynę stanowią np.: a) szczególne zasługi i godność kapłana, który prosi o ten indult; b) choroba kapłana; c) odległość od kościoła; a nawet d) brak odpowiedniej ilości ołtarzy w kościele, z powodu wielkiej ilości kapłanów, tam odprawiających. Dla stałego zezwolenia odprawiania na ołtarzu przenośnym konieczna jest przyczyna ważniejsza ale nie tak ważna, jak np. dla uzyskania przywileju kaplicy domowej.

8. O Mszy św. na morzu lub rzekach

Biskup i prałaci rezydencjalni tak samo mogą udzielać upoważnienia do celebrowania Mszy św., dla słusznej przyczyny, na morzu lub rzekach, z zachowaniem należytych środków ostrożności (u. 8).

Wg stylu Kurii Rzymskiej „candelae”, które winny być zachowane w tym względzie są następujące: a) miejsce celebry winno być stosowne; b) ołtarz i paramenty liturgiczne nie powinny być używane przez akatolików; c) inny kapłan, gdy jest obecny, ubrany w komżę, winien asystować przy Mszy św.; d) morze winno być na tyle spokojne, by nie narażać na wylanie z kielicha Św. Postaci.³⁸

9. O antymenzie lub poświęconym płótnie, zastępującym kamień ołtarzowy

Wg Kodeksu portatył powinien zawierać kamień ołtarzowy z relikwiami.¹⁹ Kapłanom Obrządku Łacińskiego nie wolno odprawiać Mszy św. na greckich antymenzjach,²⁰ które nie posiadają kamienia ołtarzowego.

¹⁵ Kan. 822 § 2.

¹⁶ Kan. 822 § 3.

¹⁷ Kan. 822 § 4.

¹⁸ Monitor Ecclesiasticus, 567.

¹⁹ Kan. 822 § 3.

²⁰ Kan. 823 § 1.

Na mocy nowego uprawnienia biskupi, dla słusznej i ważnej przyczyny, mogą zezwolić kapłanom, którzy posiadają indult ołtarza przenośnego na używanie przy celebrze zamiast kamienia ołtarzowego greckich antymenzjów lub płótna poświęconego przez biskupa, w którego prawym rogu umieszczone są relikwie św. męczenników.

Antymenza, podkreśla M.P., nie znosi obowiązku zachowania przepisów, które powinny być uwzględnione, zwłaszcza, co do obrusów ołtarzowych i korporału. Dotąd indultu tego udzielała Kongregacja Obrzędów, nie tylko tym, którzy mieli przywilej przenośnego ołtarza, lecz i innym z powodu dalekiej odległości od kościoła lub kaplicy. Tego rodzaju przyczyna i jej podobne są przyczynami słusznymi i ważnymi do uzyskania obecnie tegoż zezwolenia na mocy zwyczajnej jurysdykcji biskupa.

10. O miejscu i rycie Mszy św. kapłana chorego lub sędziwego

Ostatnie uprawnienie w grupie, dotyczącej celebrowania Mszy św., a 10-te w kolejnej numeracji, zezwala biskupom na udzielanie chorym lub sędziwym kapłanom upoważnienia do celebrowania Mszy św. w domu, jednak nie w sypialni, zarówno w poszczególne dni, jak i uroczyste święta, z pozwoleniem na celebrowanie siadząco, jeśli stać nie mogą.

Dotąd zezwolenia tego udzielała Kongregacja Sakramentów. Obecnie również biskupi i inni z nimi zrównani oraz ich delegaci posiadają tę władzę.

Indultariusze winni zachować przepisy liturgiczne, o których mówi Kodeks Rubryk.²¹

11. O redukcji Mszy legatowych, samoistnych

Uprawnienia 11 i 12 przewidują możliwość redukcji Mszy św. fundacyjnych.

Stąd też w pierwszym wydaniu tekstu M.P. „Pastorale Munus” te dwa uprawnienia były zespolone w jedno pod nr 11.

Prawodawca chciał jednak uwypuklić różnicę, jaka zachodzi pomiędzy Mszami legatowymi, samoistnymi, a fundacyjnymi, ciężącymi na beneficjach lub instytutach kościelnych i dlatego uprawnienie nr 11 ujął w dwu oddzielnych numerach 11 i 12.

Uprawnienie 11 zezwala biskupom redukować, z powodu zmniejszenia się dochodów, na okres trwania przyczyny, wg normy prawnie w diecezji ustalonego stypendium, liczbę Mszy legatowych, samoistnych, pod warunkiem, że nie ma nikogo, kto by był zobowiązany i kogo by można zmusić praktycznie do zwiększenia ofiary.

Uprawnienie to uchyla przepis Kan. 1517 § 2, zabraniający Ordyna-

²¹ Por. *Codex Rubricarum*, n. 37.

riuszom redukowania Mszy św. fundacyjnych. Indultu w tej materii udzielała Kongregacja Soboru, w ramach tzw. „*Facultates Quinquennales*”, które zaliczane były do uprawnień delegowanych, habitualnych.

Obecnie biskupi posiadają to uprawnienie z samego prawa, przywiązane do urzędu, czyli jako władzę zwyczajną.

Przy udzielaniu zezwolenia na redukcję Mszy legatowych należy wziąć za podstawę wysokość obowiązującego w diecezji stypendium. Np. wg zapisu, dającego dochód rocznie 1.000 zł, duchowny akceptujący legat zobowiązał się do odprawiania rocznie 20 Mszy św., stosownie do ogólnie przyjętej stawki 50 zł stypendium mszalnego. Po kilku latach dochody płynące z zapisu spadły o połowę. Można więc, sędzę, wystąpić na podstawie M.P. do biskupa o zmniejszenie ilości Mszy św. do połowy, czyli do 10 rocznie.

Należy podkreślić, że w tym uprawnieniu chodzi o legaty samoistne (*legata per se stantia*). „*Legata per se stantia*” nazywają się nie tylko te, które są takimi subiektywnie, tj. *e r y g o w a n e* są jako osoby moralne, lecz również obiektywnie stanowią osobną masę majątkową, chociaż jej dobro jest przydzielone jakiejś osobie moralnej, z którego dochodów winny być spełniane obowiązki Mszy fundacyjnych lub nakształt manualnych²². Jeśli zaś chodzi o Msze manualne, to zawsze o ich redukcję należy zwracać się do St. Ap.²³. Tak samo, poza tą jedyną przyczyną (zmniejszenie dochodów), wymienioną w uprawnieniu, gdy zachodzą inne, zawsze i nadal należy się zwracać o redukcję Mszy do St. Ap. Uprawnienie M.P. wyraźnie podkreśla, z drugiej strony, że gdy dochody wzrosną ustaje przyczyna kanoniczna do odprawiania w dalszym ciągu zredukowanej ilości Mszy św.

12. O redukcji Mszy fundacyjnych, ciążących na beneficjach

Biskup może dokonać redukcji Mszy fundacyjnych ciążących na beneficjach lub innych instytucjach kościelnych, jeśli dochody ich nie wystarczają do godziwego utrzymania beneficjanta lub do wykonywania obowiązków świętej posługi lub dla odpowiedniego osiągnięcia właściwego celu tegoż instytutu.

Redukcja nie oznacza skasowania w całości, lecz zmniejszenie obowiązkowych ciężarów.

Uprawnienie n.12 uchyla kan. 1551 § 3, zabraniający biskupowi redukcji Mszy fundacyjnych, których uposażenie nie jest, samo przez się istniejące (*bona non sunt per se stantia*), lecz przydzielone beneficium i z jego majątkiem zmieszane, niejako inkorporowane. Dotąd tego uprawnienia, w różnych przypadkach, udzielały różne Kongregacje (Soborowa, Konsystorska, Kościoła Wschodniego, Rozkrzewiania Wiary, dla Spraw

²² *Monitor Ecclesiasticus*, 569, 570.

²³ Tamże.

Zakonnych, Penitentiaria — in foro interno). Jedyłą przyczyną w/g uprawnienia M.P., do zmniejszania ilości Mszy fundacyjnych jest *n i e d o s t a t e c z n o ś ć d o c h o d ó w* dla spełnienia potrójnego celu: a) utrzymania duchownego, b) sprawowania służby bożej, c) wykonywania właściwego zadania instytutu kościelnego. Gdy nie zachodzi właśnie ta ekskluzywna przyczyna, a istnieją inne należy nadal o indult zwracać się do Stolicy Apostolskiej.

13. O uprawnieniu kapelanów do udzielania sakramentu bierzmowania

Szafarzem zwyczajnym sakramentu bierzmowania jest sam biskup; nadzwyczajnym — kapłan, któremu udzielona została władza na mocy prawa powszechnego lub specjalnego indultu Stolicy Apostolskiej. Na mocy samego prawa tę władzę, poza kardynałami, posiadają opat lub prałat niezależny, wikariusz i prefekt apostolski²⁴. Na mocy indultu kapłanowi obrządku łacińskiego przysługuje władza udzielania ważnie bierzmowania tylko wiernym swojego obrządku, chyba że w indulcie zastrzeżono wyraźnie inaczej²⁵. Wiernym, którzy są w niebezpieczeństwie śmierci, na mocy dekretu Kongregacji Sakramentów z dnia 14 września 1946, mogą udzielać sakramentu bierzmowania:

1. proboszczowie na swoim terytorium, wikariusz adiutor, wikariusz ekonom lub kapłani, którym na stałe zostało powierzone duszpasterstwo na pewnym terytorium ze wszystkimi prawami i obowiązkami proboszczów. Ci wszyscy mogą korzystać z tego uprawnienia pod nieobecność biskupa.
2. na terytorium misyjnym, kapłani-duszpasterze, którym Ordynariusz udzielił prawa bierzmowania.²⁷

Do powyższych, na mocy M.P., dochodzą inni, a mianowicie: Na podstawie upoważnienia udzielonego przez Ordynariusza miejsca, nie zaś przez Wikariusza Generalnego, chyba, że z delegacji Ordynariusza, kapelani wszelkiego rodzaju zakładów leczniczych, sierocińców i więzień, pod nieobecność proboszcza i z zachowaniem przepisów wydanych dekretem „*Spiritus Sancti munera*”, przez Kongregację Sakramentów, z dnia 14 września 1946 r.²⁸ Uprawnienie to nie obejmuje innych kapelanów, to jest kapelanów zakonnic, świeckich zakonów męskich, konfraterni i innych prawnych stowarzyszeń.²⁹ Klauzula „*parochia non presente*”, nie wymaga, aby proboszcz miał przeszkodę lub by go nie było w parafii. Wystarczy, aby w przypadku niebezpieczeństwa śmierci,

²⁴ Kan. 782 § 1, 2, 3.

²⁵ Kan. 782 § 4.

²⁶ AAS. 38/1946/, 349.

²⁷ S. C. de Propaganda Fide, 18 Dec. 1947, (AAS, 40/1948/, 758).

²⁸ AAS, 38/1946/, 349.

²⁹ Kan. 479 § 2.

w tym miejscu, gdzie jest chory, proboszcz nie był faktycznie obecny.³⁰ Sądzi się, że biskup ma prawo udzielać tego indultu proszącemu na określony czas lub pewną liczbę przypadków.³¹

To uprawnienie w 1-szym wydaniu M.P. było zamieszczone pod n.12. Natomiast pod n.13 w 1-szym wydaniu figurowało uprawnienie, zezwalające na udzielanie spowidnikom upoważnienia do rozgrzeszania w poszczególnych wypadkach wiernych przy spowiedzi ze wszystkich grzechów rezerwowanych St. Apost. za wyjątkiem grzechu „falsae delationis”, polegającym na fałszywym oskarżeniu, kapłana przed sędziami kościelnymi o przestępstwo solicytacji.³² Uprawnienie to w II-m wydaniu M.P. zostało zniesione i słusznie, ponieważ nie wnosilo, gdyż jedynym grzechem zarezerwowanym St. Ap. jest „falsa delatio”, który to grzech „nota bene” został z uprawnienia wyłączony.³³

14. O rozgrzeszaniu od cenzur zarezerwowanych

Uprawnienia n.14 dotyczy udzielania absencji od cenzur kościelnych. Pozwala ono udzielać spowidnikom, odznaczającym się wiedzą i roztropnością upoważnienia do rozgrzeszania w sakramencie pokuty ze wszystkich cenzur również zastrzeżonych. Wyjąwszy jednak:

- a) cenzury ab homine,
- b) cenzury specialissimo modo zarezerwowane St. Ap.,
- c) cenzury związane z ujawnieniem sekretów św. Officium,
- d) ekskomunikę, która spada na kapłanów, którzy ośmielają się zawrzeć małżeństwo, choćby tylko cywilne i tych, którzy z nimi aktualnie współżyją.

Nie chodzi tu oczywiście o grzechy zarezerwowane w diecezji, gdyż władza rozgrzeszania ich na podstawie ogólnego prawa przysługuje biskupom, stosownie do kk. 893—900. Chodzi natomiast o władzę rozgrzeszania z cenzur, zarezerwowanych St. Ap., za wyjątkiem czterech „taxative” wymienionych w uprawnieniu.

15. O wieku kandydatów do święceń

Uprawnienia od 15 do 18 dotyczą sakramentu kapłaństwa. Uprawnienie n.15 traktuje o dyspensie od braku wieku kandydatów do święceń. Na mocy tego uprawnienia, dla słusznej przyczyny, biskup może udzie-

³⁰ Por. kan. 18: „Leges ecclesiasticae intelligendae sunt secundum propriam verborum significationem...”

³¹ *Monitor Ecclesiasticus*, 574.

³² *Periodica de Re Morali Canonica Liturgica*, 1964, fasc. II, 305.

³³ Tamże.

lić dyspensy, w granicach nie przekraczających 6 miesięcy, gdy do subdiakonatu, diakonatu i presbyteratu, brak jest wieku, przewidzianego w kan. 975. Dotąd od tej przeszkody dyspensowała Kongregacja Sakramentów. Gdy do święceń brakuje więcej niż 6 miesięcy wieku, należy nadal po dyspensę udawać się do Kongregacji Sakramentów.

16. O dyspensowaniu synów akatolików od przeszkody do święceń

Na podstawie władzy zwyczajnej biskupi mogą dyspensować od przeszkody do święceń wiążącej synów akatolików, jak długo ich rodzice trwają w swym błędzie.

To nowe uprawnienie uchyla kan. 987, 1°, w/g którego, do święceń mają prz szkodę: „synowie akatolików, jak długo rodzice pozostają w błędzie”. Papieska Komisja Interpretacyjna orzekła, iż do nich należy zaliczyć także należących do sekty ateistycznej.³⁴ Przeszkoda istnieje, choćby tylko jedno z rodziców było akatolikiem, również w przypadku, gdy zostało zawarte małżeństwo mieszane „cum cautionibus et dispensatione”.³⁵

17. O dyspensie od niektórych skutków nieprawidłowości

Szeroka władza dyspensowania już wyświęconego od nieprawidłowości z występku (ex delicto) i z braku (ex defectu), zawarta jest w uprawnieniu 17. Na mocy tegoż biskup może udzielić dyspensy kapłanom od wspomnianych nieprawidłowości, by mogli celebrować Mszę św. oraz otrzymać i posiadać beneficja kościelne. Wyjątek stanowią nieprawidłowości, o których mówi kan. 985 n.3 i 4, czyli za wyjątkiem występku: dwużeństwa równoczesnego i dobrowolnego zabójstwa lub usunięcia ciąży ze skutkiem. Kodeks wymienia „textative” 7 nieprawidłowości „ex delicto”³⁶ Są to: 1. apostazja, przynależność do schizmy lub herezji,

2. chrzest przyjęty od akatolików,

3. dwużeństwo równoczesne,

4. dobrowolne zabójstwo lub usunięcie ciąży,

5. okaleczenie siebie lub innych albo targnięcie się na własne życie,

6. śmierć spowodowana przez duchownych, nieprawnie leczących,

7. nadużywanie władzy święceń i niestosowanie się do kar kościelnych.

Dawniej Ordynariusz mógł dyspensować od tych nieprawidłowości, gdy były one tajne, za wyjątkiem spowodowania dobrowolnie śmierci

³⁴ Commissio Pontificalis ad canones CIC interpretandos, diei 30 Iulii 1934 [AAS, 24 (1934), 494 ad 1.].

³⁵ Com. Pont. Interpret., d. 1 Oct. 1919 [AAS, 11 (1919), 478].

³⁶ Kan. 985.

i usunięcia ciąży. Obecnie biskupi mogą od tych samych nieprawidłowości dyspensować również, gdy są one jawne. Tak samo biskupi i z nimi zrównani mogą udzielać dyspensy od nieprawidłowości i „ex defectu”,³⁷ których jest również 7, a mianowicie:

1. nieprawne pochodzenie, 2. ułomność cielesna, 3. upośledzenie umysłowe, 4. bigamia (successiva), 5. brak dobrej sławy, 6. wydanie wyroku śmierci przez sędziego, 7. podjęcie się urzędu kata.

Przy korzystaniu z tego uprawnienia biskupi winni czuwać, by nie było zgorszenia, by służba boża była godnie sprawowana i gdy chodzi o występki herezji lub schizmy, by była złożona przysięga na ręce udzielającego dyspensy.

18. O miejscu i czasie święceń

Na mocy nowego uprawnienia Ordynariusz miejsca nie zaś Wikariusz Generalny, chyba z delegacji Ordynariusza może sam lub przez innego udzielać wyższych święceń poza katedrą i poza dniami wyznaczonymi przez Kodeks,³⁸ jeśli zachodzi wzgląd na pożytek duszpasterski.

Pod mianem „sacrorum ordinum” nie mieści się konsekracja biskupa tylko 3 wyższe święcenia.³⁹ W/g Kodeksu święcenia te winny się odbywać w suchedniowe soboty, w sobotę przed niedzielą Pasyjną i w W. Sobotę,⁴⁰ a z ważnej przyczyny również w jakąkolwiek niedzielę lub święto nakazane.⁴¹ Dawniej biskupom wolno było udzielać poszczególne święceń dla słusznej przyczyny poza katedrą, lecz zbiorowych święceń tylko w katedrze⁴². Dotąd indultu w tej materii udzielała Kongregacja Sakramentów, na prośbę Ordynariusza miejscowego. Obecnie na mocy M.P., o miejscu i czasie święceń decyduje biskup, jeśli zaistnieje racja duszpasterska, np. by pobudzić w ten sposób powołania kapłańskie, by wiernych pouczyć o godności kapłana.

19. O dyspensowaniu od przeszkód małżeńskich niższego stopnia

Uprawnienia od 19 do 24 dotyczą małżeństwa. Uprawnienie 19 zezwala biskupowi na udzielanie dyspensy od wszystkich przeszkód małżeńskich niższego stopnia, również gdy chodzi o małżeństwa mieszane. Należy w tym wypadku zachować przepisy kan. kan. 1061—1064.

Kodeks podaje 5 przeszkód niższego rzędu:

³⁷ Kan. 984.

³⁸ Kan. 1006 § 2 i 3.

³⁹ Kan. 949.

⁴⁰ Kan. 1006 § 2.

⁴¹ Kan. 1006 § 3.

⁴² Kan. 1009 § 1 i 2.

1. trzeci stopień pokrewieństwa w linii bocznej,
2. drugi stopień powinowactwa w linii bocznej,
3. drugi stopień przyzwoitości publicznej,
4. pokrewieństwo duchowe,
5. występki cudzołóstwa z obietnicą lub usiłowaniem zawarcia mał-
stwa.⁴³

Dotąd biskupi w pewnych okolicznościach na mocy samego prawa lub mocy „Uprawnień Pięcioletnich” udzielali od tych przeszkód dyspensy, albo zwracali się o nie do różnych Kongregacji. Obecnie na podstawie słusznej i rozumnej przyczyny biskup może udzielić dyspensy od wszystkich przeszkód małżeńskich niższego rzędu. W/g Instrukcji Kongregacji Rozkrzewiania Wiary (9.V.1877) przyczyny do tej dyspensy mogą być różne: 1) ciasnota mieszkania; 2) *actas superadulta* u narzeczonej 3) brak posagu; 4) ubóstwo wdowy; 5) spokój między rodzinami; 6) podejrzana poufałość; 7) *copula carnalis*; 8) zaniechanie zgorszenia i inne⁴⁴.

Biskupowi przysługuje zwyczajna władza dyspensowania od tych przeszkód również, gdy chodzi o małżeństwa mieszane i obowiązek dopilnowania wymaganych przez Kodeks tzw. „cautiones”.

20. O dyspensowaniu od przeszkód różności wyznania i różności religii

Dla pilnej i ważnej przyczyny biskup może obecnie na zwykłych warunkach dyspensować od przeszkód różności wyznań i religii również w wypadku zastosowania Przywileju Pawłowego, z zachowaniem przepisów kk. 1061—1064.

W zakres tej władzy wchodzi potrójne uprawnienie: 1. dyspensowanie od przeszkody różności wyznania; 2. dyspensowanie od przeszkody różności religii; 3. dyspensowania również w przypadku użycia Przywileju Pawłowego.

Punkt 1 i 2 wyjaśnienia nie potrzebuje, lecz ad 3 trzeba dodać, że dyspensowanie w przypadku użycia Przywileju Pawłowego, ma miejsce kiedy strona, która stosowanie do przepisów kk. 1121—1124 otrzymała stan wolny, pragnie poślubić stronę akatolicką lub achrześcijańską.

Tej dyspensy, dawniej udzielanej przez św. Officium⁴⁵, obecnie na mocy uprawnienia udzielonego przez papieża, mogą udzielać również biskupi rezydencjalni i z nimi równouprawnieni lub ich delegaci.

W prośbie o dyspensę winny być podane pilne i ważne przyczyny, które mają zabezpieczyć dobro publiczne lub prywatne. Do pierwszych

⁴³ Kan. 1042.

⁴⁴ *Codicis iuris canonici fontes, cura et studio card Seredi*, vol. VII, pp. 460—462.

⁴⁵ Kan. 247.

zaliczamy: niebezpieczeństwo zawarcia małżeństwa wobec ministra akatolickiego; prawdopodobne nawrócenie się strony akatolickiej; wielka liczba akatolików na danym terytorium. Do drugich: ciasnota mieszkania, zbyt dojrzały wiek etc.

21. 22. O uzdrowieniu w zarodku małżeństwa nieważnego

Biskupi rezydencjalni i z nimi zrównani mogą uzdrawiać w zarodku, byleby trwał konsens, małżeństwa nieważne z powodu przeszkody niższego stopnia lub z braku formy, również gdy chodzi o małżeństwa mieszane, z racji różności wyznania lub różności religii, lecz z zachowaniem w tym wypadku przepisów kan. 1061.

Z prawa powszechnego tylko St. Ap. może udzielać uważnienia małżeństwa w zarodku, również „in casu urgenti et in periculo mortis”⁴⁷. St. Ap. czyniła to za pośrednictwem Penitencjarii „pro foro interno”, a „pro foro externo”: przez Kongregację Sakramentów⁴⁸, przez Kongregację dla Kościoła Wschodniego⁴⁹ i przez św. Officium.⁵⁰ Tego rodzaju władza była udzielana biskupom poprzez „Facultates Quinquennales” *ad universitatem caesarum*.

Obecnie tę władzę, jako władzę zwyczajną posiadają biskupi i prałaci rezydencjalni na mocy M.P. Przy tym, gdy chodzi o małżeństwa mieszane należy zachować przepisy kan. 1061, który wyszczególnia warunki, pod jakimi może być udzielona wyżej wymieniona.

23. O dyspensie od interpelacji przed chrztem

Przywilej Pauliński może mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy spełnione są następujące warunki: 1. małżeństwo zostało zawarte przed przyjęciem chrztu; 2. jedna strona nawróciła się i przyjęła chrzest 3. druga strona nie chce się nawrócić, ani żyć spokojnie z małżonkiem nawróconym bez obrazy bożej; 4. Strona **n a w r ó c o n a i o c h r z c z o n a** zanim zawrze nowe małżeństwo winna stronę nie ochrzczoneą zapytać (interpelare):

b) czy przynajmniej chce z nią żyć spokojnie.⁵¹

Zapytania czyli interpelacje powinny być zawsze postawione, chyba że St. Ap. inaczej zarządzi.⁵²

Dotąd od interpelacji dysponowała Kongregacja św. Officium. Obecnie,

⁴⁶ *Monitor Ecclesiasticus*, 587.

⁴⁷ Kan. 1141.

⁴⁸ Kan. 249 §2.

⁴⁹ Kan. 257 § 2.

⁵⁰ Kan. 247 § 3.

⁵¹ Kan. 1121 § 1, 1° i 2°.

⁵² Kan. 1121 § 2.

na mocy nowego uprawnienia, biskupi rezydencjalni i inni z nimi zrównani, gdy zachodzi ważna przyczyna mogą zezwolić na 2 rzeczy:

1°. pozwolić, aby interpelacja małżonka mogła być dokonana przed chrztem strony, która się nawraca (z prawa powszechnego ta interpelacja powinna odbyć się po chrzcie osoby nawróconej)⁵³

2°. zwolnić od tej interpelacji (przed chrztem) osobę nawracającą się. W tym wypadku na podstawie skróconego procesu pozasądowego należy stwierdzić, że interpelacja nie może być dokonana lub nie przyniesie żadnego skutku, czyli będzie bezużyteczna. Niemożliwość interpelacji zachodzi np. wtedy, gdy strona nieochrzczona znajduje się w niewoli, w miejscu nieznanym, bardzo oddalonym. Niepożyteczność interpelacji ma miejsce np. gdy strona mająca być interpelowana jest niespełna rozumu. Te okoliczności należy umieścić na piśmie i dołączyć do akt.

24. O redukcji obowiązku chórowego kapituł

Uprawnienia 24 i 25 dotyczą obowiązku chórowego kapituł.

Z prawa powszechnego każda kapituła obowiązana jest do odprawiania codziennie służby bożej w chórze. Służba boża obejmuje śpiewanie brewiarza oraz odprawianie konwentualnej Mszy św. śpiewanej⁵⁴. Wszyscy beneficjaci, którzy otrzymali beneficjum chórowe są obowiązani do codziennego odprawiania służby bożej, chyba, że St. Ap. albo prawa fundacyjne zezwalają napełnienie jej kolejno, *p e r p t u r n u m*, partiami, połową lub trzecią częścią zobowiązanych do chóru⁵⁵.

Od obowiązku chórowego dyspensowała dotąd Kongregacja Soborowa.⁵⁶ Teraz biskupi i prałaci rezydencjalni mogą redukować, lecz nie znosić całkowicie służby chórowej kapituł katedralnych i kolegiackich, które znajdują się na ich terytorium (n.24). Ta redukcja w trojaki sposób może być udzielona:

1°. aby służba chórowa całkowita (tj. Msza konwentualna; i cały brewiarz) była odprawiana w pewne dni;

2°. aby tylko pewna część służby chórowej była odprawiana, np. Msza konwentualna i małe chorki;

3°. aby służba chórowa była odprawiana w pewne dni i tylko jakaś jej część.

Wymagana jest przed tym słuszna przyczyna wg uznania biskupa, która mianowicie czyni trudnym wykonywanie całego obowiązku chórowego przez całą kapitułę np. jest zbyt mała liczba kanoników, którzy powinni i mogą należycie sprawować służbę chórową.

⁵³ Kan. 1121 § 1.

⁵⁴ Kan. 413 § 1 i 2.

⁵⁵ Kan. 414.

⁵⁶ Kan. 250 § 2.

25. O dyspensie kanoników od służby chórowej

Biskup na mocy uprawnienia 25 M.P. może zamienić służbę chórową kanoników na służbę duszpasterską. Kanonicy którzy korzystają z tej dyspensy nie tracą dochodów z prebendy kanonickiej. Tracą natomiast dochody z dystrybucji dokonywanych „*interpretantes*” lub z dystrybucji codziennej.

26. O zamianie brewiarza

Z powodu słabego wzroku lub innej przyczyny podczas jej trwania, obowiązek odmawiania brewiarza może być zamieniony przez biskupa, na mocy nowego uprawnienia, przynajmniej na jedną trzecią część różańca do Matki Boskiej lub na inną modlitwę. Dotąd na taką zamianę zezwalała Kongregacja Soboru, bądź to na czas określony, bądź na całe życie, gdy trwała przyczyna. Zamiana ta dotyczyła całego różańca, obecnie przynajmniej jednej trzeciej. Oprócz słabego wzroku mogą zaistnieć inne przyczyny; np.; podeszły wiek, kryzys stanu nerwowego, odbicie uciążliwej drogi, skrupuły przy codziennym odmawianiu brewiarza⁵⁷. Należy nadmienić, iż Konstytucja soborowa o liturgii⁵⁸ udziela ordynariuszom, dla specjalnych przypadków i słusznej przyczyny, władzy dyspensjonowania od części brewiarza lub jego zamiany.

27. O konsekracji przenośnego ołtarza, kielicha i pateny

Wikariusz Generalny lub inny kapłan odznaczony godnością kościelną, w przypadkach szczególnych lub na czas ograniczony, może być upoważniony przez biskupa do konsekracji przenośnych ołtarzy, kielichów i paten, w/g formularza Pontyfikału i przy użyciu olejów świętych (n.27). Dotąd tej władzy udzielała Kongregacja Obrzędów na 5 lat, aby biskup w/g swego uznania i dla słusznej przyczyny mógł subdelegować Wikariusza Generalnego.

Obecnie na mocy uprawnienia 27 biskupi i prałaci rezydencjalni posiadają tę władzę, jako władzę zwyczajną z prawem delegowania jej Wikariuszowi Generalnemu lub kapłanowi w godności kościelnej (np. Kanonikowi, dziekanowi etc).

28. O praniu palek, corporałów i puryfikaterzy

Biskup może zezwolić, klerykom niższych święceń, zakonnikom świeckim, pobożnym niewiastom, nawet na pierwsze pranie palek, corporałów i puryfikaterzy n.28).

⁵⁷ *Monitor Ecclesiasticus*, 595.

⁵⁸ N. 97.

Uprawnienie to uchyla kan. 1306 § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego. Dotąd zezwolenia tego udzielała Kongregacja Obrzędów.

29. O używaniu przywilejów i uprawnień zakonników

Z punktu widzenia duszpasterskiego to uprawnienie zwraca szczególną uwagę.

Biskupi rezydencjalni i z nimi zrównani mogą korzystać z uprawnień i przywilejów z zachowaniem ich zakresu i brzmienia, jakie dla dobra wiernych posiadają zakony, mające dom w diecezji. (n. 29).

Każdy zakon korzysta z przywilejów, przewidzianych przez Kodeks lub nadanych bezpośrednio przez St. Ap.⁵⁹. Niektóre uprawnienia i przywileje, udzielone przez St. Ap. lub nabyte przez prawny zwyczaj lub przedawnienie, dotyczą dobra wiernych, np. przywilej erygowania Drogi Krzyżowej, poświęcanie specjalnych różańców, szkaplerzy; erygowanie konfraterni lub ich agregowanie.⁶⁰ Niemożliwą jest rzeczą wyliczyć wszystkie uprawnienia i przywileje jakie posiadają zakony. Jednak biskupi dla swej diecezji powinni sporządzić elenchus tychże. Rację tego uprawnienia stanowi to, aby biskupi rezydencjalni nie wydali się, że mają mniejsze uprawnienia dla dobra wiernych (*in bonum fidelium*), niż zakonnicy w ich diecezji przebywający.⁶¹

30. O erygowaniu Drogi Krzyżowej

M.P. w uprawnieniu 30 z kolei zezwala biskupom na udzielanie kapłanom upoważnienia do erygowania Drogi Krzyżowej w/g przepisanych obrzędów również pod gołym niebem, z wszystkimi odpustami, jakie przyznano odpowiadającym to pobożne ćwiczenie. Jednak z tego upoważnienia nie można korzystać na terenie parafii, w której położony jest dom zakonników, posiadających z nadania St. Ap. przywilej erygowania stacji Drogi Krzyżowej. Jak wiadomo takie uprawnienie posiadają Bracia Mniejsi. Kodeks na podstawie komunikacji przywilej erygowania „*uno signo crucis*” stacji Drogi Krzyżowej rozciągnął na biskupów⁶². Utrzymywano nawet, że władza ta nie może być delegowana.⁶³ Nowe uprawnienie wyjaśnia definitywnie, że biskupi i prałaci rezydencjalni mogą upoważniać kapłanów do erygowania Drogi Krzyżowej, lecz w/g przepisanych w Kościele obrzędów, a nie „*uno signo crucis*”.

⁵⁹ 613 § 1.

⁶⁰ Buijs L., *Adnotationes ad Litteras Apostolicas Motu Proprio datas „Pastorale Munus”*, Romae 1964, 4.

⁶¹ *Monitor Ecclesiasticus*, 597; *Nouvelle Revue Théologique*, 1964, n. 3, p. 296.

⁶² Kan. 339 § 1, 6°; kan. 349 § 1, 1°.

⁶³ S. de Angelis, *De indulgentiis*, alt, edit., n. 366.

31. O przyjmowaniu do seminarium młodzieńców nieprawego pochodzenia

Uprawnienie 31 zezwala biskupom na przyjmowanie do seminarium młodzieńców nieślubnego pochodzenia, jeśli posiadają przymioty wymagane przy dopuszczeniu do seminarium. Jednakże wykluczeni są młodzieńcy, pochodzący z cudzołóstwa lub świętokradztwa. (n.31).

Uprawnienie to jest konsekwencją uprawnienia 17. Logiczną jest rzeczą, by biskupom, którzy posiadają władzę dyspensowania już wyświęconych od jakichkolwiek nieprawidłowości pochodzących z „występku” lub z „braku”, konsekwentnie została udzielona władza dyspensowania od nieślubnego pochodzenia przy wstępowaniu do seminarium. Dawniej dyspensy tej udzielała Kongregacja Seminarium i Studiów Uniwersyteckich.

32. O alienacji majątku kościelnego

Na mocy nowego uprawnienia biskupi rezydencjalni i z nimi równorzędni mogą zezwalać, o ile zachodzi prawna przyczyna, na alienację, zastaw, obciążenie hipoteczne, najem, wieczystą dzierżawę, majątku kościelnego. Również mogą oni udzielić zezwolenia kościelnym osobom moralnym na zaciągnięcie długu. Jednak zawsze w granicach sumy pieniężnej, ustalonej przez narodową lub regionalną Konferencję biskupów a zatwierdzonej przez St. Ap. (n.32).

Zakres tego uprawnienia rozciąga się na jakikolwiek inny kontrakt, przez który stan posiadania Kościoła mógłby się ewentualnie pogorszyć.⁶⁴

Kodeks oznaczył sumę 30.000 lirów czy franków, jako granicę powyżej której przy alienacji majątku kość. wymagany był rekurs Ordynariusza do St. Ap.⁶⁵

W roku 1951 wyjaśniono, że suma ta odpowiada 10.000 franków szwajcarskich w złocie. Dek. et Kongregacji Konsystorskiej sumę 30.000 przeliczył na 66.000 franków szwajcarskich⁶⁶. W/g tegoż dekretu Konferencje Biskupie mają przerachować tę kwotę na swoją krajową walutę i powiadomić St. Ap. Widzimy więc, że M.P. idzie w tym kierunku, lecz zaleca ustalenie kwoty w walucie krajowej, jako granicę pomiędzy kompetencją biskupa i St. Ap. Przy tej transakcji do godziwości kontraktu wymagana jest kanoniczna przyczyna: pilna potrzeba, oczywisty pożytek Kościoła lub pobożność.⁶⁸ Jeśli sumę, ustaloną przez Konferencję Biskupią i aprobowaną przez St. Ap., wartość alienowanego majątku kość.

⁶⁴ Por. kan. 1533: „...quolibet contractu quo conditio Ecclesiae fieri possit”.

⁶⁵ Kan. 534 § 1 i kan. 1532 § 1, 2°.

⁶⁶ AAS, 55 (1963), 656; por. *Nouvelle Revue Théologique*, 286.

⁶⁷ Tamże (kwota ta wynosi 15.180 dolarów ameryk.).

⁶⁸ Kan. 1530 § 1, 2°: „...urgens necessitas, evidens utilitas Ecclesiae vel pietas”.

przekracza lub jeśli chodzi o rzeczy drogie 69 do ważności kontraktu przy alienacji należy nadal udawać się do St. Ap.

33. O zatwierdzeniu spowiednika zwyczajnego

Uprawnienia od 33 do 39 dotyczą życia zakonnego. Pierwsze z nich zezwala biskupom zatwierdzać aż do piątego trzechlecia, zwyczajnego spowiednika zakonnic, jeśli brak jest odpowiednich kapłanów do tego urzędu lub większa część zakonnic, nawet tych, które nie mają w innych sprawach prawa głosu, przegłosuje zatwierdzenie tego spowiednika. To głosowanie powinno być tajne. Dla nie zgadzających się, jeśli zechcą, należy tę sprawę inaczej załatwić (n.33).

Dotąd prawo powszechne zezwalało biskupom na trzykrotne zatwierdzenie tego samego spowiednika zakonnic.⁷⁰ Pozostają te same przyczyny, co dawniej: brak odpowiednich kapłanów lub głosowanie. Wymagane są nadal te same zabezpieczenia. Dlatego dla nie zgadzających się z wyborem siostr powinien być zatwierdzony przez biskupa drugi spowiednik lub specjalny spowiednik.⁷¹

34. O wejściu do klauzury i wyjściu z klauzury mniszek

Pewna nowość w karności zakonnej, odnośnie klauzury papieskiej mniszek, została wprowadzona przez uprawnienie 34. Na mocy tego wolno biskupom, dla słusznej przyczyny, wejść do klauzury papieskiej klasztorów mniszek, które położone są w ich diecezji. Biskup rezydencjalny i z nim równouprawnieni oraz ich delegaci mogą również zezwolić, dla słusznej i ważnej przyczyny, by innych dopuszczano za klauzurę, oraz by mniszki z niej wychodziły na czas istotnie potrzebny. (n.34).

Dotąd na mocy prawa obowiązującego, zezwolenie na wchodzenie do klauzury papieskiej mniszek było zastrzeżone St. Ap., za wyjątkiem „taxative” wyliczonych w Kodeksie osób i wypadków. Dawniej wolno było biskupom wchodzić do klauzury papieskiej tylko z racji inspekcji, obecnie dla każdej słusznej przyczyny w/g uznania biskupa. To pierwsza nowość, a druga, nie jest obecnie konieczne, aby przy tym towarzyszył biskupowi duchowny świecki lub zakonny. Biskupi mogą także dopuszczać za klauzurę inne osoby, prócz tych, które wylicza Kodeks w kan. 600 n.2,3, i 4 (spowiednik, głowa państwa, jego żona, kardynałowie, lekarze, rzemieślnicy), byleby była słuszna i ważna przyczyna.

W/g Kodeksu bez specjalnego indultu papieskiego mniszki nie mogły

⁶⁹ Kan. 1532 § 1, 1°; por. kan. 1530 § 1, 3°:

⁷⁰ Kan. 526.

⁷¹ Kan. 520 § 2.

⁷² Kan. 600, 1°, 2°, 3°, 4°.

opuszczać klauzury, nawet na krótki czas, za wyjątkiem niebezpieczeństwa śmierci lub innego bardzo ciężkiego zła.⁷³

Obecnie biskup może zezwolić mniszkom na opuszczanie klauzury dla słusznej i ważnej przyczyny, a nie tylko w razie zagrażającej śmierci lub innego bardzo ciężkiego zła i nie tylko na „krótki czas“, ale na czas istotnie potrzebny.

35. O przyjęciu do zakonu tych, którzy należeli do sekty akatolickiej

Biskup ma prawo dyspensować na prośbę kompetentnego przełożonego od przeszkody wstąpienia do zakonu tych, co należeli do sekty akatolickiej (n.35).

W/g Kodeksu nieważnie przyjmuje się do nowicjatu tych, którzy należeli do sekty akatolickiej. Pap. Komisja Interpretacyjna wyjaśniła, że nie chodzi tu o tych którzy z herezji czy schizmy, w której się urodzili, przeszli do Kościoła, lecz o katolików, którzy odpadli od wiary i nie tylko wewnętrznie, ale i zewnętrznie przystąpili do sekty akatolickiej lub ateistycznej.⁷⁴

Dawniej od tej przeszkody dyspensowała St. Ap. jeżeli zakon nie miał tej władzy na podstawie swej konstytucji. Obecnie właściwy przełożony zakonny może zwrócić się o dyspensę, również do biskupa miejscowego.

36. O przyjęciu do zakonu kandydata nieślubnego pochodzenia

Biskupi i prałaci rezydencjalni oraz ich delegaci, mogą dyspensować na prośbę przełożonego zakonnego od nieślubnego pochodzenia kandydatów do zakonu, przeznaczonych do kapłaństwa, a także innych, jeżeli na podstawie przepisów konstytucji zabronione jest przyjęcie do zakonu. Lecz w obydwu wypadkach nie mogą być dyspensowani pochodzący z cudzołóstwa lub świętokradztwa (n.36).

Kodeks zabrania przyjmowania do seminarium młodzieńców nieprawnego łoża⁷⁵. Tak samo do zakonu z przeznaczeniem do kapłaństwa nie mogli być przyjęci godziwie bez dyspensy papieskiej młodzieńcy nieprawnego pochodzenia⁷⁶.

Obecnie na mocy uprawnień 32 M.P. biskupi mają władzę dyspensowania od nieprawości nieprawnego pochodzenia przy przyjmowaniu do seminarium, a na mocy uprawnień 36 mają taką samą władzę dyspensowania

⁷³ Kan. 605 § 2.

⁷⁴ AAS, 11 (1919), 477.

⁷⁵ AAS, 26 (1936), 494.

⁷⁶ Kan. 984, 1°.

⁷⁷ Kan. 542, 2°.

wania od nieprawego pochodzenia kandydatów do zakonu, z przeznaczeniem do kapłaństwa. Ci sami mogą „a fortiori” dyspensować od tej przeszkody jakichkolwiek kandydatów do zakonu, jeśli Konstytucje taką przeszkodę ustanowią. Jednak w tych wypadkach zawsze są wykluczeni pochodzący z cudzołóstwa lub świętokradztwa.

Aby biskup mógł dyspensować ważnie i godziwie ⁷⁸ konieczna jest słuszna i rozumna przyczyna. Dlatego w swojej prośbie do biskupa właściwy przełożony zakonny winien ją podać. Będą to: brak kandydatów do zakonu lub kwalifikacje duchowe i umysłowe kandydata.

37. O zwalnianiu od posagu zakonnego

Z przepisu prawa powszechnego od posagu zakonnego nie wolno zwalniać w całości lub w części bez indultu St.Ap., jeśli chodzi o zakon na prawie papieskim; lub bez zgody Ordynariusza miejscowego, jeśli chodzi o zakon na prawie diecezjalnym.⁷⁹

Na mocy nowego uprawnienia biskup, na prośbę właściwego przełożonego zakonnego, może dyspensować od posagu zakonnego postulantki do klasztoru mniszek lub innego zakonu również na prawie papieskim (n.37).

38. O przejściu do innego zakonu

Kodeks zabrania zakonnikom na przejście z jednego zakonu do drugiego nawet ściślejszego, bez zezwolenia St. Ap.⁸⁰.

M.P. natomiast uchyla ten kanon częściowo, upoważniając biskupów do udzielania zezwolenia zakonnikom na przejście z jednego zgromadzenia do drugiego na prawie diecezjalnym (n.35).

39. O usunięciu zakonnika z diecezji

Biskupi rezydencjalni i ich delegaci mogą wydalać z diecezji, gdy przynagła bardzo ważna przyczyna, poszczególnych zakonników, jeśli ich wyższy przełożony, upomniany, zaniedbał zaradzić, jednakże z natychmiastowym doniesieniem sprawy do St. Ap. (n.39). To uprawnienie jest w prawie rzeczą w ogóle nową, nie chodzi tu bowiem o usunięcie zakonnika z klasztoru, lecz z diecezji. Dawniej w podobnym wypadku, gdy zdarzyło się nadużycie zakonnika w zakonie wyjętym, a przełożony, upomniany, nie zareagował w odpowiedni sposób, Ordynariusz miał obowiązek doniesienia tej sprawy do St. Ap.⁸¹

⁷⁸ Kan. 84.

⁷⁹ Kan. 547 § 4.

⁸⁰ Kan. 632.

⁸¹ Kan. 617 § 1.

Obecnie na mocy nowego uprawnienia, jeśli biskup uważa, że obecność jakiegoś zakonnika jest w diecezji b. poważną przyczyną przez którą zagrożone jest niebezpieczeństwo ogólne i dobro publiczne, może go z diecezji usunąć. Od decyzji biskupa nie ma apelacji „in suspensivo”, ponieważ nie chodzi tu o karę odstrasżającą⁸², lecz dozwolona jest apelacja „in devolutivo”.

40. O książkach zabronionych

W/g kan. 1402 § 1 Ordynariusz może udzielać swoim podwładnym zezwolenia na czytanie tylko poszczególnych książek zakazanych i w przypadkach naglących. Inaczej należy zwracać się do św. Officium. Jedne książki są zabronione z samego prawa, inne na mocy dekretu St. Ap. i zaliczone do Indeksu ksiąg zakazanych. Na mocy nowych uprawnień pięcioletnich Ordynariusze mogli udzielać zezwolenia na czytanie i posiadanie zabronionych książek i czasopism, nie dłużej niż trzy lata, wyjąwszy dzieła, stojące w obronie schizmy i herezji lub podważające fundamenty wiary albo „ex professo” pornograficzne, chyba że ktoś potrzebuje ich dla ich zwalczania, dla prawidłowego wykonywania urzędu, czy też dla przeprowadzenia odpowiednich studiów.⁸³ Władzy tej biskupi nie mogli nikomu delegować.

Obecnie zaś, na mocy M.P. „Pastorale Munus” (n.40) biskupi rezydencjalni i inni z nimi zrównani mogą udzielić zezwolenia na czytanie lub posiadanie pod zamknięciem:

1. książek i czasopism zabronionych, nie wyłączając tych, które „ex professo” bronią herezji lub schizmy, albo usiłują podważyć fundamenty wiary. Nadal prawem naturalnym zabronione jest czytanie książek pornograficznych „ex professo”, gdy to stwarza niebezpieczeństwo dla dobra duchowego. I wtedy biskup nie może dać zezwolenia na ich czytanie;
2. poszczególnym swoim wiernym, a więc wykluczone jest zezwolenie generalne;
3. tylko tych książek i czasopism zabronionych, wymaganych do ich zwalczania, dla wypełnienia należycie tego obowiązku lub dla prawidłowego przeprowadzenia studiów;
4. sami lub przez innych roztropnych i odpowiednich mężów przez biskupa wybranych i delegowanych, nie tylko od przypadku do przypadku (ad actum), lecz także habitualnie. W tym drugim wypadku delegowani mogą prawdopodobnie subdelegować innego *ad actum*.⁸⁴ Żaden określony czas nie jest podany w nowym uprawnieniu M.P.

⁸² Kan. 2287.

⁸³ *Monitor Ecclesiasticus*, 603, 609.

⁸⁴ Kan. 199 § 3; *Monitor Ecclesiasticus*, 609.

W czterdziestu uprawnieniach M.P. „Pastorale Munus”, oznaczonych kolejną numeracją cyfr arabskich, zawarta jest różnorodna materia prawna, którą można by ująć w 17 punktów czy grup, opartych na pewnym wspólnym mianowniku:

1. Uprawnienie 1 o prolongacie reskryptów papieskich.
2. Uprawnienia 2—10 dotyczące celebrowania Mszy św.
3. Uprawnienia 11 i 12 odnośnie Mszy fundacyjnych.
4. Uprawnienie 13 dotyczące się sakramentu bierzmowania.
5. Uprawnienie 14 dotyczące rozgrzeszenia z cenzur kość.
6. Uprawnienia 15—18 odnośnie sakramentu kapłaństwa.
7. Uprawnienia 19—23 odnośnie sakramentu małżeństwa.
8. Uprawnienia 24 i 25 dotyczące obowiązku chóru w kapitułach.
9. Uprawnienie 26 odnośnie brewiarza.
10. Uprawnienie 27 dotyczące się konsekracji ołtarza przenośnego.
11. Uprawnienie 28 odnośnie prania palek, korporałów, puryfikaterzy.
12. Uprawnienie 29 odnośnie przywilejów zakonnych.
13. Uprawnienie 30 dotyczące się erekcji Drogi Krzyżowej.
14. Uprawnienie 31 dotyczące przyjmowania do seminarium młodzieńców nieprawego pochodzenia.
15. Uprawnienie 32 odnośnie alienacji majątku kościelnego.
16. Uprawnienia 33—39 dotyczące się życia zakonnego.
17. Uprawnienie 40 odnośnie indeksu.

B. POSZCZEGÓLNE PRYWILEJE BISKUPÓW

Poza wyliczonymi w Kodeksie Prawa Kanonicznego przywilejami, „Pastorale Manus” nadaje 8 nowych lub odnowionych. Przywileje te przysługują wszystkim biskupom tak rezydencyjnym jak tytularnym, od chwili otrzymania autentycznej wiadomości o prowizji kanonicznej.

1. O głoszeniu Słowa Bożego

Na mocy M.P. wszyscy biskupi posiadają przywilej głoszenia słowa Bożego na całym świecie, jeśli ordynariusz miejscowy wyraźnie się temu nie sprzeciwi. Przywilej ten mają już biskupi na mocy Kodeksu⁸⁵, który warunkuje go zgodą ordynariusza, przynajmniej domniemaną. Do ordynariusza bowiem należy władza udzielania zezwolenia na głoszenie Słowa Bożego.⁸⁶

⁸⁵ Kan. 349 § 1, 1°; por. kan. 239.

⁸⁶ Kan. 1337.

2. O iurysdykcji do słuchania spowiedzi

Na mocy nowego przywileju nawet domniemana zgoda ordynariusza nie jest wymagana. Może jednak ordynariusz wyraźnie się sprzeciwić.

Na mocy M.P. wszyscy biskupi posiadają przywilej iurysdykcji do spowiadania wiernych, również zakonnic na całym świecie, jeśli ordynariusz miejsca nie sprzeciwił się wyraźnie. Z prawa powszechnego zwyczajną iurysdykcję do spowiadania na swoim terytorium posiadają Ordynariusze miejscowi.⁸⁷ Stosownie do przepisu kan. 874 § 1 Ordynariusz miejscowy udziela iurysdykcji delegowanej kapłanom do spowiadania zakonnic.

Obecnie na mocy przywileju wszyscy biskupi posiadają władzę rozgrzeszenia wiernych na całym świecie, również innego obrządku, a także zakonnic. Dlatego przełożona zakonnic może prosić każdego biskupa na spowiednika zwyczajnego lub nadzwyczajnego. Chyba, że ordynariusz miejscowy wyraźnie się sprzeciwi. Jeśli to nastąpi i wiadomość tej odmowy dotrze do biskupa już nie może nadal ważnie spowiadać. Klauzula ta jest „ad valorem facultatis”.⁸⁸

3. Rozgrzeszenie od grzechów zarezerwowanych

Wszystkim biskupom, również elektom i tytularnym dana jest „przez M.P.” władza rozgrzeszania wszędzie jakichkolwiek wiernych w sakramencie spowiedzi, od wszystkich grzechów zastrzeżonych, wyjąwszy jednak grzech fałszywe o donosu, którym się niewinnego kapłana oskarża wobec sędziów kościelnych o występki solicytacji (n.3).

Ludwik Buijs,⁸⁹ jezuita, profesor Gregorianum utrzymuje, że ten przywilej właściwie nic nie udziela, gdyż jedyny grzech zarezerwowany St. Ap. jest wyłączony z przywileju, a poza tym biskupi na mocy przywileju (2-go) o iurysdykcji do spowiadania na całym świecie, delegowanej przez Biskupa Rzymskiego, mogą rozgrzeszać od wszystkich grzechów, które ordynariusze miejscowi sobie zarezerwowali. Chyba Buijs nie ma racji. Należy domniemywać, że iurysdykcja udzielona biskupom do spowiadania wiernych na całym świecie nie obejmuje grzechów zarezerwowanych przez ordynariuszów poszczególnych diecezji. W przeciwnym razie przywilej 3 byłby zbędny. Inni autorzy tacy jak F. Romita i E. Bergh, wyżej cytowani, takiej supozycji nie dopuszczają.

⁸⁷ Kan. 8.

⁸⁸ Buijs L., dz. c., 122.

⁸⁹ Tamże.

4. O absolucji od cenzur zarezerwowanych

Na mocy przywileju 4 wszyscy biskupi mogą zwalniać jakichkolwiek wiernych i gdziekolwiek, w ramach spowiedzi sakramentalnej, od wszelkich cenzur, również zastrzeżonych, wyjąwszy: a) cenzury *ab homine*; b) cenzury zastrzeżone Stolicy Ap. *specialissimo modo*; c) cenzury związane z wyjątkiem sekretu św. Officium; d) ekskomunikę, którą zaciągają duchowni wyższych święceń, ośmielający się zawrzeć małżeństwo, choćby tylko cywilne i aktualnie z nimi współżyjący.

Z tego upoważnienia biskupi rezydencjalni dla swoich podwładnych mogą korzystać również w zakresie zewnętrznym.

Na podstawie uprawnienia 14 biskupi rezydencjalni i z nimi zrównani mogą tej samej władzy, którą przewiduje przywilej 4, udzielać odpowiednim kapłanom na swoim terytorjum. Taką władzę odnośnie cenzur zarezerwowanych posiadają wszędzie biskupi rezydencjalni i tytularni, z tą jednak różnicą że:

1. biskupi rezydencjalni „tą władzą” mogą posługiwać się względem swoich podwładnych również „in fero externo”.

2. pozostali biskupi czy to rezydencjalni, co do nie swoich podwładnych, czy tytularni, tym uprawnieniem mogą się posługiwać tylko „in fero interno” i to w trakcie spowiedzi sakramentalnej.

5. O przechowywaniu Eucharystii w kaplicy domowej

Wszyscy biskupi mają przywilej przechowywania Najświętszego Sakramentu w swojej kaplicy domowej, byleby należycie zachowano przepisy prawa liturgicznego (n.5).

Poza wypadkami przewidzianymi w Kodeksie ⁹⁰ konieczny jest indult apostołski dla przechowywania Najświętszego Sakramentu w kaplicach prywatnych. Nawet kardynałowie nie posiadali tego przywileju.⁹¹ Obecnie na mocy przywileju M.P., kardynałowie, biskupi rezydencjalni i tytularni mogą przechowywać Eucharystię w ich kaplicach. Byleby zostały zachowane przepisy liturgiczne tzn: byleby budynek święty został odpowiednio zbudowany i zaopatrzony w odpowiedni sprzęt; żeby Msza św. była odprawiana przynajmniej raz na tydzień; żeby paliła się lampka przed Najświętszym Sakramentem w dzień i w nocy; żeby odnawiane było często Święte Postacie i żeby odpowiednio zabezpieczone było ich przechowywanie ⁹².

⁹⁰ Kan. 1265.

⁹¹ Por. kan. 239.

⁹² Decretum S.C. de Sacramentis, de die 26 Martii 1938, [AAS, 30 (1938), 198].

6. O godzinie Mszy św. i Komunii św.

Na mocy przywileju n.6 wszyscy biskupi, dla słusznej przyczyny, o każdej godzinie dnia mogą celebrować Mszę św. i udzielać Komunii św., również wiernym, z zachowaniem zresztą obowiązujących przepisów.

Wg Romity w uprawnieniu n.4 biskupi rezydencjalni i z nimi zrównani zostali upoważnieni do udzielania tej władzy kapłanom. Dopiero na mocy tego przywileju biskupi rezydencjalni i inni tę władzę otrzymali bezpośrednio od papieża.⁹³ Buijs utrzymuje, że biskupi rezydencjalni tę władzę już posiadli na mocy uprawnienia n.4, gdzie jest mowa, że tej władzy udzielać mogą kapłanom.⁹⁴ Jeśli biskupi mogą udzielać jej innym, sami to uprawnienie posiadają, w myśl zasady „nemo dat qui non habet”.

7. O poświęcaniu różańców etc.

Wszyscy biskupi na mocy nowego przywileju mogą poświęcać wszędzie, tylko znakiem krzyża, z wszystkimi *or* pustami, jakie zwykła nadawać Stolica Ap., różańce i inne koronki, krzyże, medaliki, szkaplerze zatwierdzone przez St.Ap. oraz nakładać je bez obowiązku wpisania. Dotąd tym przywilejem posługiwali się biskupi, lecz przy zachowaniu obrzędów przepisanych przez Kościół.⁹⁵ Obecnie mogą oni poświęcać wymienione przedmioty „sola signo crucis”, bez specjalnej formuły.

8. O erekcji Drogi Krzyżowej

M.P. udziela w końcu biskupom przywileju erygowania jedną benedykcją w kościołach i kaplicach stacji Drogi Krzyżowej, wraz z wszystkimi *od* pustami, które przyznano dokonującym tego rodzaju pobożnych ćwiczeń. Dotąd to uprawnienie posiadali biskupi, lecz przy zastosowaniu przepisane formularza.⁹⁶ Obecnie wystarczy przy tym zastosować jedną benedykcję, mianowicie przy poświęcaniu krycyfiksów.

LITTERAE APOSTOLICAE MOTU PROPRIO DATAE *

Facultates et privilegia quaedam Episcopis conceduntur

PAULUS PP. VI

PASTORALE MUNUS, cum quo Christus Iesus gravissima coniunxit officia docendi, ad sanctitatem adducendi, ligandi atque solvendi, *sacrorum Antistites*, licet multis obsaepti impedimentis, praecipuae tamen caritatis editis exenplis omni tempore coluerunt.

⁹³ *Monitor Ecclesiasticus*, 613.

⁹⁴ Buijs L., dz. c., 127.

⁹⁵ Kan. 349 § 1, 1°.

⁹⁶ *Rituale Romanum*, 1952, tit. IX, cap. XI, n.1, ad 3.

* AAS, 56 (1964), 5—12.

Increbrescentibus vero per saeculorum decursum Ecclesiae curis laboribusque, Apostolica Sedes intento semper libentique animo Episcoporum postulationibus respondit, quae ad pastorem sollicitudinem attinerent, aedemque dioecesium Praesules non solum extraordinaria auctoritate et iurisdictione auxit, sed singularibus etiam facultatibus et privilegiis ditavit, quae praesentibus necessitatibus opportune satisfacerent.

Nunc autem, cum ad exitum vergat altera Concilii Oecumenici Vaticani II sessio, cumque Nos nihil optatius habeamus quam Patribus Conciliaribus permagnae existimationis testimonia praebeamus, qua omnes Venerabiles Fratres in Episcopatu prosequimur, eorum vota Nobis visum est libenter excipere, eaque ipsis concedere, quibus simul eorum episcopalis dignitas in sua luce ponatur, simul pastorale munus efficacius expeditiusque reddatur. Id enim cum officio Nostro Pastoris universalis apprimè congruere putamus. Dum vero haec Episcopis magna voluntate impertimus, eos pariter rogamus, ut iidem omnes, cum Christo et Nobiscum, eius in terris Vicario, artissime coniuncti, flagrantisque caritatis afflatu commoti, *sollicitudinem illam omnium ecclesiarum* (cfr. II Cor. 11, 28), quae Nostros aggravant humeros, leviolem adiutrice sua ipsorum opera officere studeant.

Quoniam de facultatibus praestantissimis agitur, eas ita concedimus, ut allis generali ab Episcopis non possint, praeter quam Coadiutori, Auxiliariibus et Vicario generali, nisi in singularum facultatum concessione aliud expresse caveatur.

Ad normam autem iuris vigentis, huiusmodi facultates, quas Episcopis residentialibus iure competere declaramus, competunt etiam iure Vicariis et Praefectis Apostolicis, Administratoribus Apostolicis permanentè constitutis, Abbatibus et Praelatis nullius, qui omnes in suo territorio iisdem iuribus et facultatibus gaudent, quae in propriis dioecibus competunt Episcopis residentialibus. Et quamvis Vicarii et Praefecti Apostolici nequeant Vicarium Generalem constituere, iidem tamen has facultates, de quibus agitur, suo quisque Vicario Delegato legitime delegare valent.

Itaque, omnibus mature perpensis, pro Nostra reverentia atque caritate erga singulos catholicae Ecclesiae Episcopos, motu proprio ac Nostra Apostolica Auctoritate decernimus atque statuimus, ut a die VIII mensis Decembris huius anni MCMLXIII Episcopi statim legitime uti frui valeant facultatibus et privilegiis, quae sequuntur.

I — FACULTATES QUAE IURE EPISCOPO RESIDENTIALI COMPETUNT A MOMENTO CANONICE CAPTAE DIOECESIS POSSESSIONIS, QUAS TAMEN ALIIS, PRAETER QUAM EPISCOPIS COADIUTORI ET AUXILIARIIBUS ATQUE VICARIO GENERALI, DELEGARE NON POTEST, NISI IN IIDEM EXPRESSE DICATUR.

1. Prorogandi, ex iusta causa, sed non ultra mensem, legitimum usum rescriptorum seu indultorum, quae ab Apostolica Sede concessa fuerint et expiraverint, quin tempestive preces pro eorum prorogatione ad eandem Apostolicam Sedem missae sint: facta tamen obligatione statim ad ipsam recurrendi pro gratia aut, si petitio iam facta fuerint, pro responsione obtinenda.

2. Concedenti sacerdotibus ut, propter penuriam cleri et iusta de causa. Missam bis diebus ferialibus celebrare possint; et etiam ter diebus dominicis allisque festis de praeecepto, si vera necessitas pastoralis id postulet.

3. Permittendi sacerdotibus, qui bis vel ter Missam celebrent, ut aliquid per modum potus sumant, etsi non intercedat spatium unius horae ante celebrationem Missae.

4. Permittendi sacerdotibus, iusta de causa. Missam qualibet diei hora celebrare et communionem vespere distribuere, servatis de catero servandis.

5. Concedendi facultatem sacerdotibus visivae potentiae debilitate laborantibus, vel alia infirmitate detentis, Missam votivam Deiparae Virginis aut defunctorum cotidie celebrandi, adhibita, quoties ea indigeant, alterius sacerdotis vel diaconi assistentia, atque de cetero servata Instructione a S. Rituum Congregatione edita die 15 Aprilis 1961.

6. Concedendi eandem facultatem sacerdotibus omnino caecis, dummodo tamen semper adhibeatur alterius sacerdotis vel diaconi assistentia.

7. Concedendi sacerdotibus facultatem Missam celebrandi extra locum sacrum, sed loco honesto et decenti, numquam autem in cubiculo, super petra sacra, per modum actus ex iusta causa, habitualiter autem solummodo ex causa graviore.

8. Item, concedendi facultatem Missam ex iusta causa celebrandi in mari et in fluminibus, debitis adhibitis cautelis.

9. Concedendi facultatem sacerdotibus, indulto altaris portatilis fruentibus, ut, iusta et gravi de causa, pro petra sacra adhibere valeant Graecorum antimensium, vel linteum, ab Episcopo benedictum, in cuius angulo dextro sint reconditae reliquiae Sanctorum Martyrum, pariter ab Episcopo recognitae, servatis de cetero servandis iuxta rubricas, praesertim quoad tobaleas et corporale.

10. Concedendi sacerdotibus infirmis aut aetate provecitis facultatem Missam celebrandi domi, non autem in cubiculo, singulis diebus, etiam festis sollemnioribus, servatis legibus liturgicis, sed cum licentia sedendi, si stare non possint.

11. Reducendi ob deminutione reddituum, quamdiu causa perduret, ad rationem eleemosynae in dioecesi legitime vigentis, Missas legatorum, quae sint per se stantia, dummodo nemo sit qui obligatione teneatur et utiliter cogi possit ad eleemosynae augmentum faciendum.

12. Item reducendi onera seu legata Missarum gravantium beneficia aliave instituta ecclesiastica, si redditus beneficii aut instituti insufficientes evaserint ad honestam beneficiarii sustentationem et ad implenda opera sacri ministerii forte beneficio adnexa, vel ad finem proprium eiusdem instituti ecclesiastici congruenter consequendum.

13. Concedendi cappellanis quorumlibet valetudinariorum, brephotropheorum et carcerum facultatem qua, parochi non praesente, fidelibus in periculo mortis constitutis sacramentum Confirmationis administrare valeant, servatis nonnis a s. Congregatione de disciplina Sacramentorum statutis decreto *Spiritus Sancti munera* d. 14 Septembris 1946, pro sacerdote administrante Sacramentum Confirmationis.

14. Concedendi confessariis scientia et prudentia conspicuis, facultatem fideles quoslibet absolvendi in actu sacramentalis confessionis ab omnibus censuris, etiam reservatis, exceptis tamen: a) censuris ab homine; b) censuris speculissimo modo Apostolicae Sedi reservatis; c) censuris quae sunt adnexae revelationi secreti Sancti Officii; decommunicatione qua plectuntur sacerdotes omnesque cum illis matrimonium etiam civiliter tantum contrahere praesumentes et actu simul conviventes.

15. Dispensandi, iusta de causa, super ordinandorum defectu aetatis, qui sex integros menses non excedat.

16. Dispensandi super impedimento ad ordines, pro astringuntur filii acatholicorum, quamdiu parentes in suo errore permanent.

17. Dispensandi pro iam ordinatis ad effectum tam Missam celebrandi, quam consequendi et retinendi beneficia ecclesiastica, super quibuscumque irregularitatibus tum ex delicto, tum ex defectu provenientibus, dummodo exinde scandalum ne oriatur et dummodo altaris ministerium rite expleatur, exceptis tamen iis de quibus in can. 985, n. 3 et 4, C.I.C. et praevia abiuratione in manibus absolventis, quando agitur de crimine haeresis vel schismatis.

18. Conferendi sacros ordines extra ecclesiam cathedralem et extra tempora, diebus ferialibus non exceptis, si utilitas pastoralis accedat.

19. Dispensandi, ex iuxta et rationali causa, super omnibus impedimentis matrimonialibus gradus minoris, etiam si agatur de matrimoniis mixtis, sed servatis in hoc casu praescriptis cann. 1061—1064 C.I.C.

20. Dispensandi, urgente iusta et gravi causa, super impedimentis mixtae religionis et disparitatis cultus, etiam in casu usus Privilegii Paulini, salvis praescriptis cann. 1061—1064 C.I.C.

21. Sanandi in radice, dummodo consensus perseveret, matrimonia invalida ex impedimentis gradus minoris, vel ex defectu formae, etiam si agatur de matrimoniis mixtis, sed servatis, in hoc casu, praescriptis can. 1061 C.I.C.

22. Sanandi in radice, dummodo consensus perseveret, matrimonia invalida ex impedimento disparitatis cultus, etiamsi invalida quoque sint ex defectu formae, servatis tamen praescriptis can. 1061 C.I.C.

23. Permittendi ut, accedente gravi causa, interpellatio coniugis infidelis antebaptismum partis quae ad fidem convertitur fieri possit; necnon, gravi pariter de causa, ab eadem interpellatione, ante baptismum partis quae convertitur, dispensandi; dummodo hoc in casu ex processu saltem summario et extrajudiciali constet interpellationem fieri non posse, vel fore inutilem.

24. Reducendi, iusta de causa, obligationem qua Capitula cathedralia aut collegialia Canonicorum quotidie divina officia in choro rite persolvere tenentur, concedendo scilicet ut chorale servitium vel certis tantummodo diebus, vel aliqua solummodo parte definita absolvi possit.

25. Committendi nonnullis Canonicis, pro necessitate, munera sacri ministerii, magisterii, apostolatus explenda cum excusatione a choro, salvo iure per ipiendi fructus praebendae, non autem distributiones sive *inter praesentes*, quae dicuntur, sive cotidianas.

26. Commutandi, ob visivae potentiae debilitatem aut aliam causam, eaque durante, officium divinum in cotidianam recitationem saltem teriae partis rosarii B. Mariae Virginis vel aliarum precum.

27. Deputandi in casibus particularibus, vel ad tempus, Vicarium Generalem aut alium sacerdotem in dignitate constitutum, ad consecranda altaria portatilia, calices et patenas, iuxta formam in Pontificali praescriptam et adhibitis sacris oleis ab Episcopo benedictis.

28. Permittendi clericis minoribus, religiosis laicis, necnon piis mulieribus ut pallas, corporalia et purificatoria prima quoque ablutione extergere possint.

29. Utendi facultatibus et privilegiis, servato ipsorum ambitu et tenore, quibus Religiones in dioecesi domum habentes gaudent in bonum fidelium.

30. Concedendi sacerdotibus facultatem, qua, ritibus ab Ecclesia praescriptis, stationes *Via Crucis* erigere valeant, etiam sub divo, cum omnibus indulgentiis quae huiusmodi pium exercitium paregentibus impertitae sunt. Quae tamen facultas exerci non potest in territorio parocchiali, ubi sita est domus religiosorum qui ex apostolica concessione privilegio gaudent erigendi *Viae Crucis* stationes.

31. Admittendi in Seminario filios illegitimos, si qualitates praebent, quae pro admissione in Seminario requiruntur, dummodo ne agatur de adulterinis aut sacrilegis.

32. Concedendi licentiam ut, legitima interveniente causa, bona ecclesiastica alienari, oppignorari, hypothecae nomine obligari, locari, emphyteusi redimi possint, et personae morales ecclesiasticae aes alienum contrahere valeant, usque ad eam pecuniae summam, quam nationalis aut regionalis Conferentia Episcoporum proposuerit et Apostolica Sedes adprobaverit.

33. Confirmandi usque ad quintum triennium confessarium ordinarium religiosarum, si ob sacerdotum ad hoc officium idoneorum penuriam aliter provideri nequeat, vel maior religiosarum pars, earum quoque quae in aliis negotiis ius non habent ferendi suffragium, in eiusdem confessarii confirmationem, per secreta suffragia, convenerit: dissentientibus tamen, si velint, aliter providendum erit.

34. Ingrediendi, iusta de causa, intra clausuram pontificiam monasteriorum monialium, quae sita sunt in sua dioecesi, et permittendi, iusta et gravi de causa, ut alii in clausuram admittantur, ac moniales ex ipsa egrediantur: ad tempus vere necessarium.

35. Dispensandi, ad petitionem Superioris competentis, super impedimento quo detinentur admittendi in Religionem, qui sectae acatholicae adhaeserunt.

36. Dispensandi, ad petitionem Superioris competentis, super illegitimitate natalium admittendos in Religionem qui sint sacerdotio destinati, et etiam alios si et ipsi ex praescripto Constitutionum in Religionem admitti prohibeantur. Sed in utroque casu dispensari nequeunt adulterini vel sacrilegi.

37. Condonandi ex toto vel ex parte, ad petitionem Superioris competentis, dotem quam afferre debent postulantes admittendae in monasteria monialium vel in aliam Religionem etiam iuris pontificii.

38. Permittendi sodalibus religiosis transitum ab una ad aliam Religionem iuris dioecesiani.

39. Dimittendi e dioecesi, urgente gravissima causa, sodales singulos religiosos, si eorum Superior maior monitus prospicere neglexerit, re tamen ad Apostolicam Sedem statim delata,

40. Concedendi, etiam per alios prudentes et idoneos viros, singulis sibi subditis fidelibus licentiam legendi ac retinendi, sub custodia tamen ne ad aliorum manus perveniant, libros et ephemerides prohibita, iis non exceptis quae haeresim vel schisma ex professo propugnent, aut ipsa religionis fundamenta evertere nitantur. Haec autem licentia iis tantum concedi potest qui librorum et ephemeridum prohibitorum lectione indigeant aut ad eadem impugnanda, aut ad proprium munus rite explendum, aut ad studiorum curriculum legitime peragendum.

II — PRIVILEGIA QUAE, PRAETER ALIA IN CODICE IURIS CANONICI SUIS IN TITULIS ENUMERATA, OMNIBUS EPISCOPIS SIVE RESIDENTIALIBUS SIVE TITULARIBUS COMPETUNT AB ACCEPTA AUTHENTICA NOTITIA CANONICAE PROVISIONIS:

1. Verbum Dei ubique terrarum praedicandi, nisi loci Ordinarius expresse renuerit.

2. Confessiones fidelium, etiam religiosarum, ubique terrarum audiendi, nisi loci Ordinarius expresse renuerit.

3. Fideles quoslibet ubique absolvendi ab omnibus peccatis reservatis, excepto tamen peccato falsae delationis, qua sacerdos innocens accusatur de crimine sollicitationis apud iudices ecclesiasticos.

4. Fideles quoslibet ubique absolvendi in actu sacramentalis confessionis ab omnibus censuris, etiam reservatis, exceptis tamen: a) censuris ab homine; b) censuris specialissimo modo Apostolicae Sedi reservatis; c) censuris quae sunt adnexae revelationi secreti Sancti Officii; d) excommunicatione qua plectuntur sacerdotes omnesque cum illis matrimonium etiam civiliter tantum contrahere praesumentes et actu simul conviventes.

Hac facultate Episcopi residentiales pro suis subditis uti possunt etiam pro foro externo.

5. Sanctissimam Eucharistiam in suo oratorio domestico asservandi, dummodo legum liturgicarum praescripta rite servantur.

6. Missam celebrandi iusta de causa qualibet diei hora, et Communionem etiam vespere distribuendi, servatis de cetero servandis.

7. Benedicendi unice solo signo crucis, cum omnibus indulgentiis a Sancta Sede concedi solitis, rosaria aliasque coronas precatorias, cruces, numismata, scapularia a Sede Apostolica probata eaque imponendi sine onere inscriptionis.

8. Sub unica benedictione erigendi, in ecclesiis et oratoriis etiam privatis aliisque piis locis, stationes *Viae Crucis* cum omnibus indulgentiis, quae huiusmodi pium exercitium peragentibus inperitiae sunt.

Has facultates, haec privilegia perlibenter Fratribus Nostris in Episcopatu concedimus, ea mente et voluntate, quam supra declaravimus; ut nempe haec demum universa ad decus et ad utilitatem pertineant sanctissimae Christi Ecclesiae, cui Nos Nostraque debemus omnia.

Contrariis quibusvis non obstantibus, etiam speciali mentione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XXX mensis Novembris anno MDCCCCLXIII, Pontificatus Nostri primo.

PAULUS PP. VI